

GRÆNSEN

magasinet om mindretal, sprog og kultur

Nr. 6

December 2022

**Kunstudstilling viser
Tyskland efter
grænsedragningen**

Side 36

Tema:
**Flensborg – en by med
to nationaliteter**

Side 6

**Anmeldelse af 'Intet
nyt fra Vestfronten'**

Side 46

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

TEMA: Flensborg – en by med to nationaliteter

Mød den kommende overborgmester, kulturredaktøren og den unge lærerstuderende, der fortæller om Flensborg som en by med to nationaliteter.

20

Foto: Lars Salomonsen

4 Nyt fra grænselandet

5 Leder

Af Peter Skov-Jakobsen,
formand for Grænseforeningen

6 Århundreder mellem dansk og tysk

Interview med historiker
Klaus Tolstrup

12 Flensborg har altid været dansk

Flensborg er centrum for det danske mindretal i Sydslesvig

16 Flensborg er en by med to nationaliteter

Kulturlivet i Flensborg er både dansk og tysk

20 Vi skal arbejde sammen over grænsen

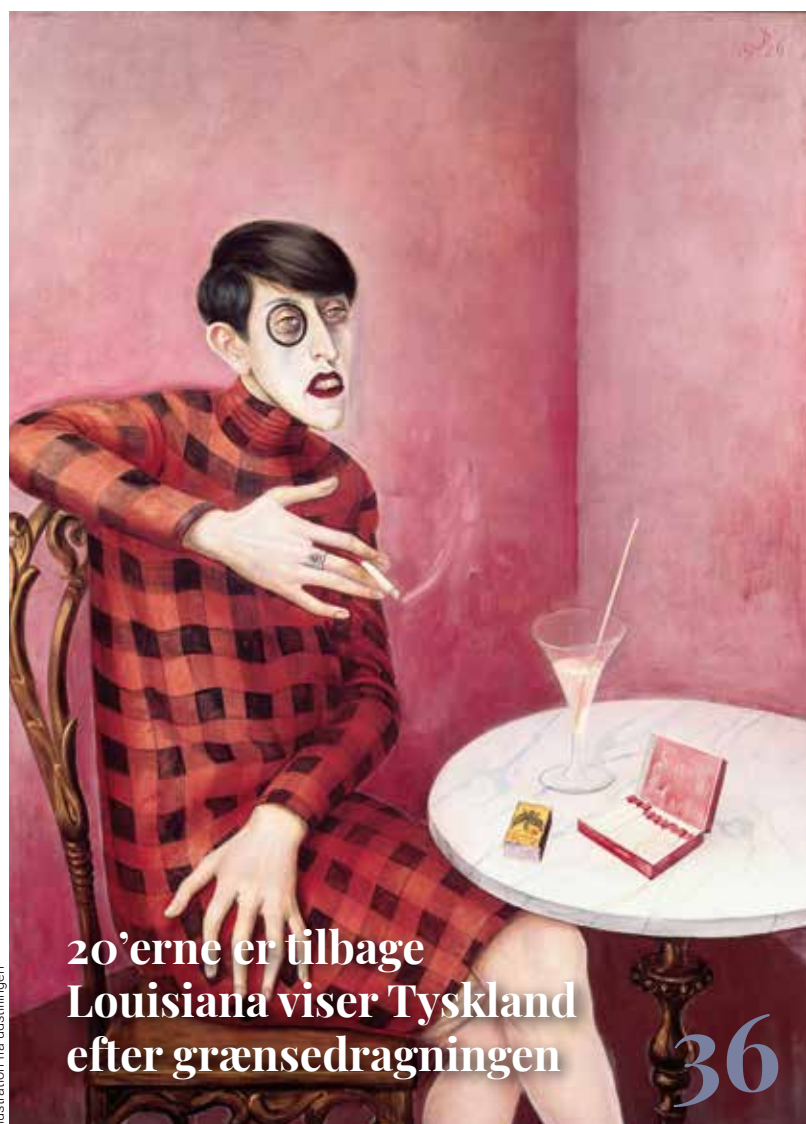
Interview med Fabian Geyer,
kommende overborgmester i
Flensborg

24 Grænsekontrollen skal væk

Interview med Simone Lange
(SPD), overborgmester i Flensborg

28 “Flensborg kan føles som både en storby og en landsby”

Hvordan er det at være ung i
Flensborg?

20'erne er tilbage
Louisiana viser Tyskland
efter grænsedragningen

36

Tag med til
Flens-Arena
i ny serie
om sport i
grænselandet

30

30 **Helvede i nord ligger på
Lars Christiansens Plads**
Ny serie om sport i grænselandetn

34 **Håndboldspiller er
gledet ind i det danske
mindretal**
Thomas Mogensen holder fast i
Flensborg efter karrierens stop

36 **Kunstudstilling
viser Tyskland efter
grænsedragningen**
Oplev 'Det kolde øje' på Louisiana

46 **Nyt fra Vestfronten**
Anmeldelse af Netflix-filmen
'Intet Nyt fra Vestfronten'

49 **Kommentar**
Af Hanne Sundin, direktør for
Grænseforeningen

50 **"Lidt politisk tæft vil
ikke skade foreningen"**
Interview med Jutta Juhl,
nyt medlem i Grænseforeningen

53 **Det sker i
lokalforeningerne**

56 **Sydslesvigske
julemærker er
udkommet**
Det kimer nu til juletid

Husk, at du kan lytte til udvalgte
artikler fra magasinet Grænsen

www.graenseforeningen.dk/podcast

Foto: Wikimedia Commons

EU-Domstolen afviser mindretal

EU gør nok for Europas mindretal. Det mener EU-Domstolen, der den 9. november endegyldigt afviste borgerforslaget Minority Safepack Initiative (MSPI). "Vi er overraskede over beslutningen. Men kampen for mindretalsrettigheder i EU fortsætter uanset", udtaler Loránt Vincze, præsident for FUEN, der står bag MSPI. Borgerforslaget blev iværksat i 2013 og opnåede i 2018 mere end en million underskrifter. EU-Kommission afviste forslaget i 2021 med begrundelsen, at EU allerede har iværksat initiativer, der skal fremme mindretalssprog og -rettigheder.

Royal Run til Aabenraa

Det populære motionsløb Royal Run med kronprins Frederik i spidsen vender i 2023 tilbage til Sønderjylland. Denne gang er det Aabenraa, der er blandt de fem værtsbyer. Sønderborg var værtsby i 2021 i forbindelse med den udskudte fejring af 100-året for Genforeningen. Løbet finder sted den 29. maj 2023. "Jeg glæder mig", siger kronprins Frederik i en reklamevideo for løbet.

Grænsekontrol forlænges

Den midlertidige grænsekontrol ved den dansk-tyske grænse er blevet forlænget med yderligere et halvt år. Det skriver TV SYD. Forlængelsen gælder fra 12. november og seks måneder frem. Danmark har haft midlertidig grænsekontrol ved den dansk-tyske grænse siden 4. januar 2016.

VED GRÆNSEN

Hvordan er det at bo i et grænseland?

Foto: Privat

Konstantin Jockel

"Jeg er opvokset i Tønning i det sydlige Nordfrisland. Mine forældre flyttede dertil fra Hamborg, og i dag bor vi i Flensborg-forstaden Harreslev."

"Jeg er en del af det danske mindretal og nyder de muligheder, det giver. Det kan bl.a. være danske filmvisninger i Flensborghus, ungdomsrejser til nordiske lande, eller når jeg spiller klarinet i Skoleforeningens orkester."

"Jeg er glad for at bo i Flensborg, men drømmer om at studere og leve i København som min storesøster. Flensborg har mange gode steder for unge, bl.a. den irske pub Klähblatt eller dansestederne Max og Kühlhaus. Men du møder altid nogen, du kender, og der kunne jeg godt tænke mig at prøve noget andet."

Konstantin Jockel, 20 år, student fra Duborg-Skolen, arbejder som lærervikar på en dansk skole i Læk, aktiv i SSWU.

Magasinet **Grænsen** nr. 6/2022 84. årgang **Udgiver** Grænseforeningen, Peder Skrams Gade 5, 1054 København K
Ansv. redaktør Poul Struve Nielsen, pn@grænseforeningen.dk, tlf. 2334 5509 **Forside** Langweilige Puppen (kedelige dukker), 1929, illustration fra udstilling på Louisiana. **Layout** Prik grafisk tegnestue **Tryk** Jørn Thomsen Elbo A/S
Abonnement Grænseforeningen, info@grænseforeningen.dk, tlf. 3311 3063
Uopfordrede indlæg modtages gerne, dog uden garanti for trykning.
Læs magasinet Grænsen online www.grænseforeningen.dk/grænsen. ISSN: 0903-2223

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Af Peter Skov-Jakobsen
Formand for Grænseforeningen

Vi lever sammen med sans for hinanden

Der er stemninger fra ens barndom, som man aldrig glemmer. Det var som om, der kunne skæres i luften. Min far bar på en utryghed ved det tyske. Han havde oplevet nazismen og besættelsen. Han afskyede nazismens vulgaritet så inderligt, at han opdrog sine sønner til fuldkommen mistillid til alt autoritært og fuldkommen tillid til autoritet, der for ham aldrig kom uden diskussion, mangfoldighed og agtelse for medmennesket.

Det værste, jeg husker, var landskampe mellem Danmark og Tyskland. Det var bare en landskamp, men for min far udspillede der sig en gentagelse af et af historiens dramaer, og vi børn fandt hurtigt ud af, at der kunne ikke gøres et frispark mod en tysker. De skulle bare knokles ned. Min mor sad så der med sin sønderjyske baggrund, hvis skønhed blandt andet indeholdt mange tyske slægtninge. Jeg tror ikke, min far mærkede min mors tavshed og trykkethed. Han var væk i sit drama. Alt dette skete, selv om det altid hørte med til historien, når han talte om krigen, at alle havde haft medfølelse den dag, de drog fra Skagen. Der var en afsky, der sad fast.

I min barndom hændte det også, at eleverne fra udvekslingsskolen i Kücknitz ved Lübeck blev mødt med heilen, og man mærkede, at de ikke fandt det morsomt.

Vi er et helt andet sted i dag. Heldigvis.

Foragten for det autoritære behøver man ikke at miste eller relativere. Den bør efter min mening holdes i live, for det autoritære er stadig en trussel mod demokratiet og agtelsen for mennesker.

Men heldigvis er vi nu nået så langt hen i historien, at vi gribes af medfølelse for de forældre, der mistede deres børn i krigen. Vi har fået større forståelse for den enkeltes historie. Vi kan se hævngrerrighed også på egen side, og vi tør indrømme uretfærdigheder.

Vi kan læse fordrevne menneskers fortællinger, og vi forstår deres længsel efter hjemstavnen. Det kostede krigens forbandede eventyr dem.

Vores eget grænseland har været et højspændt politisk og kulturelt område. Men det er også i grænselandet at forsoningens historie kan fortælles. Det var en uvurderlig hjælp for forsoningen, da formanden for det tyske mindretal, Hans Heinrich Hansen, i 1995 undskyldte for mindretallets opførsel under krigen.

Selv synes jeg, at vi er blevet befriet til at se det inspirerende og storsindede i tysk politik, historie og kultur. Vi er blevet befriet til venskab, forståelse og naboskab - befriet til også at begejstres for den anden, og vi mærker først og fremmest at afskyens og hadets åg ikke tynger os mere, og luften behøver ikke være tyk, når vi mødes. 🍷

Århundreder mellem dansk og tysk

Af Alexander Leicht Rygaard

Flensborg har været tysk grænseby siden 1920. Mange hundrede års dansk indflydelse har dog sat sit præg på byen, forklarer historiker Klaus Tolstrup Petersen.

Flensborg har altid haft en særlig position”
Magasinet Grænsen har bedt historiker Klaus Tolstrup Petersen, Leder af Den Slesvigske Samling, Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, om at udlægge historien om Flensborg som en dansk-tysk by. Flensborg har godt nok været tysk siden grænsedragningen i 1920, men byen kan ikke undse sig fra at have hørt under den danske konge siden 1200-tallet og frem til Danmarks skelsættende nederlag i 1864.

“Dansk var faktisk det mest almindelige sprog i Flensborg frem til middelalderen. Men fra 1400-tallet og frem talte de fleste flensborgere enten høj- eller plattysk”, siger han.

Klaus Tolstrup Petersen begynder i 1800-tallet, hvor Flensborg som en del af hertugdømmet Slesvig hører den danske helstat.

“Før nationalismens opblussen nyder Flensborg godt af sin place- ➡

Foto: Flickr

På Flensborg Gamle Kirkegård står Istedløven, hvis historie viser udviklingen mellem dansk og tysk i Flensborg og grænselandet. Løven har rejst fra Flensborg over Berlin og København for at vende tilbage til Flensborg i 2011. "Den er et symbol på den fredelige udvikling i ikke bare Flensborg, men hele grænselandet", siger Klaus Tolstrup Petersen.

ring i den danske helstat. Byen er primært tysktalende, men har en rig handel nordpå og er tro mod den danske konge. Det er en god løsning for byen, der slipper for at konkurrere med Hamborg”, forklarer Klaus Tolstrup Petersen.

Men byens komfortable tilværelse i helstaten er en stakket frist. I 1800-tallet begynder nationalismen at spire i hele Europa. På universiteterne i hhv. København og Kiel opstår idéerne om et Danmark til Ejderen og et løsrevet tysk Slesvig-Holsten, hvilket Flensborg forsøger at modvirke.

“Det giver ikke mening for Flensborg. En tættere tilknytning til Danmark vil betyde en kulturel omvæltning, for godt nok tales der dansk i byen, men langt størstedelen af byens borgere taler tysk, som også var embedssproget. Et løsrevet Slesvig-Holsten med tætte bånd til det kommende Tyskland er derimod lig med en udelukkelse fra helstaten og svækkede økonomiske forhold. Det ønskede byen heller ikke”, siger Klaus Tolstrup Petersen.

Er du dansk eller tysk?

Ikke desto mindre spreder de nationalistiske tankegange sig fra de elitære saloner på universiteterne til den brede befolkning. For første gang – men ikke sidste – skal flensborgerne mere og mere forholde sig til spørgsmålet; “er du dansk eller tysk?”.

“Det interessante er, at dansk og tysk har eksisteret side om side i Flensborg gennem århundreder. I den danske helstat blev der talt mange sprog, og tysk var et af dem. Det er først med nationalismen, at det bliver et problem”, siger Klaus Tolstrup Petersen og tilføjer, at

Flensborgs dansksindede før nationalismens frembrud ikke så nogle problemer i at tale tysk. Man mente ikke, at sindelag og sprog havde noget med hinanden at gøre.

De nationalistiske spændinger kulminerer i første omgang under Treårskrigen 1848-50, hvor Flensborgs ledende kredse forholdt sig loyale over for det danske styre – modsat nabobyerne Slesvig og Aabenraa, der hurtigt tilsluttede sig den provisoriske regering i Kiel, der ønskede en fri forfatning for Slesvig-Holsten.

“Efter den danske sejr i Treårskrigen forsøger man at gøre hele Slesvig mere dansk, hvilket tyskerne så omgør efter 1864”, siger Klaus Tolstrup Petersen.

Krigshandlingerne i 1864 betyder, at Flensborg bliver sendt i hænderne på den preussiske rigskansler Otto von Bismarck og det kommende Tyskland. En germanisering tager sin begyndelse, og byens danske islæt forsøges udvisket. Med den tyske sejr bliver Flensborg for første gang i sin historie en del af et tysk statsfællesskab. Byen havde med sine på daværende tidspunkt 20.000 indbyggere været den tredje største by efter København og Altona i den danske helstat, men blev nu forvandlet til en mindre provinsby i en langt større tysk stat.

Frontbyen Flensborg

Den tyske sejr betød også, at Flensborg for alvor blev gjort til frontbyen for kampen mellem dansk og tysk. Ved rigsdagsvalget til Berlin i 1867 opstillede man for første gang dansksindede kandidater i Flensborg. Og det endte faktisk med et dansk flertal. Selv ved rigsdagsvalget i 1881 vinder dansksindede Gustav Johannsen med et flertal i Flensborg.

“Men herefter går det så også ned ad bakke”, konstaterer Klaus Tolstrup Petersen.

Ved valget i 1912 fik de dansksindede kandidater sølle fire procent af stemmerne.

“Det hænger bl.a. sammen med den germanisering, som de tyske magthavere har gennemført siden 1864. Sprog og nationalitet bliver knyttet mere sammen, og det betyder en udskiftning af alle dansksindede embedsmænd”, forklarer Klaus Tolstrup Petersen.

Der åbner sig desuden et nyt marked ➡

Flensborg og Anden Verdenskrig

I næste nummer af magasinet Grænsen, der udkommer til 30. januar, kan du også læse om Flensborg. Her skriver vi nemlig om Hans Christian Davidsens nyeste bog ‘Nazisternes sidste tilflugtssted’, der handler om Flensborg i maj 1945. Hans Christian Davidsen er kulturredaktør på Flensborg Avis og har tidligere udgivet bøger om Flensborg og kunstneren Emil Nolde.

Flensborg fotograferet fra luften i 1912.

“

*Efter den danske sejr i Treårskrigen
forsøger man at gøre hele Slesvig mere
dansk, hvilket tyskerne så omgør
efter 1864*

Klaus Tølstrup Petersen

for Flensborg sydpå, som begynder at give økonomiske fordele. Flensborg udvikler sig fra at være en handels- og søfartsby til at være en industriby, og det skaber en vækst i byens befolkningstal. Der er behov for mere arbejdskraft, som typisk kommer sydfra. Arbejderklassen vokser, og de stemmer socialdemokratisk. Emner som social ulighed og arbejderne rettigheder fylder mere end

og mente ikke, at der var noget som helst grundlag for at forhandle med tyskerne”, siger Klaus Tolstrup Petersen.

Mindretallets Flensborg

De to stærke personligheder kan dog ikke forhindre, at flensborgerne – i kølvandet på Tysklands nederlag i Første Verdenskrig – i overbevisende grad stemmer tysk ved folkeafstemningerne om grænsedragningen i 1920. Og på trods af Påskekrisen i foråret 1920, som udløses af Kong Christian 10.s ønske om et dansk Flensborg, ender byen som en del af Tyskland.

Med grænsedragningen i 1920 og delingen af det gamle Slesvig bliver Flensborg en grænseby. Et dansk mindretal opstår officielt, og den nye tyske Weimar-forfatning sikrer en række rettigheder til mindretallet, herunder at der kan blive bygget danske skoler, hvor unge elever dannes efter danske værdier. Bl.a. bliver Duborg-Skolen bygget på Duborg Banke, og et fuldt mindretalsliv etableres løbende med grundlæggelsen af kultur-, ungdoms-, kirke- og skoleforeninger.

Mange aktiviteter bliver centreret omkring et gammelt vajsenhus i Norderstraße 76, hvor et dansk bibliotek indrettes med en tilhørende mødesal. Det er Grænseforeningen, der i 1921 køber huset, som får navnet ‘Flensborghus’. I dag er Flensborghus fortsat centrum for foreningsarbejdet i det danske mindretal. Både Sydslesvigsk Forening (SSF), Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU) og Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) har sine kontorer i bygningen, mens den store mødesal ofte danner ramme om arrangementer med danske kulturpersonligheder.

“
*De dansksindede giver
dog ikke op uden kamp,
og Flensborg er stadig
en vigtig by i årene frem
mod Genforeningen i
1920*

spørgsmålet om national identitet, og de dansksindede politikere taber terræn.

“De dansksindede giver dog ikke op uden kamp, og Flensborg er stadig en vigtig by i årene frem mod Genforeningen i 1920”, siger Klaus Tolstrup Petersen og fremhæver fornævnte Gustav Johannsen samt Jens Jessen som periodens vigtigste dansksindede personligheder.

“De arbejdede begge for Flensborgs genforening med Danmark, men på to forskellige måder. Gustav Johannsen var en jovial type, der førte en forhandlingsvenlig linje. Jens Jessen var derimod mere hårdsående

Flensborgs romhistorie er dansk

Flensborg er kendt som romby, og det skyldes i høj grad byens danske fortid

Et resultat af Flensborgs danske historie er, at byen fortsat i dag er kendt for sin romproduktion. Danmark havde nemlig kolonierne De Dansk-Vestindiske Øer, i samme periode som byen var en del af den danske helstat, og det var handlen med de danske kolonier, der skabte Flensborg som et centrum for romproduktion.

Udviklingen tog sin begyndelse i 1755, da den danske konge Frederik 5. frigav handlen i den danske helstat, så også skibe fra Flensborg, der i forvejen havde en god havn og driftige købmænd, kunne sejle til kolonierne på den anden side af Atlanten.

“Det blev en stor forretning”, siger historiker Klaus Tolstrup Petersen.

“Det var ikke mange skibe, der sejlede fra Flensborg til kolonierne, men det, skibene havde med hjem, var meget værdifuldt”, siger han.

Sukker fyldte mest i lastrummet på skibene. Sukkerraffinaderier begyndte at skyde op flere steder i byen, og der blev produceret kandis, sukkertoppe og sirup til flensborgerne. Affaldsproduktet brugte man til produktionen af rom.

“Sukker og rom bliver en kulturel identitet for byen. Det er det, der symboliserer Flensborg i denne periode. Og romprædikatet hænger jo fortsat ved”, siger Klaus Tolstrup Petersen.

Rom, schnitzler og blandingsprodukter

Flensborg fik sit første romhus i 1781. Det var Sonnberg-Rum, der lå på hjørnet af Schiffbrücke og Neue Straße. Nu holder det populære spisested Hansens Brauerei til i den hvide bygning, så der i stedet for rom serveres hjemmebrygget mørk øl og store wienerschnitzler.

Det menes, at Flensborg i perioden havde hele 40 romhuse. I dag er der blot to tilbage, som begge opstod efter Flensborgs brud med den danske helstat i 1864.

Johannsen-Rum opstod i 1878 og grundlagde sin virksomhed på de forandrede produktionsvilkår, der fremkom efter 1864. Flensborgs skibe havde nemlig ikke længere lov til at sejle til De Dansk-Vestindiske Øer. I stedet begyndte man at handle med Jamaica, der var en britisk koloni, hvilket betød, at sukkerprisen var højere.

“Det betød, at Flensborg udviklede en rom, der blev lavet som et blandingsprodukt for at spare på produktionsomkostningerne. Den rene rom blev erstattet af en såkaldt ‘versnutt’ – en blanding af rom, vand og sprit. Og det er, hvad romhusene særligt kendes for i dag”, siger Klaus Tolstrup Petersen.

Johannsen-Rum har til huse i bygning nummer seks på den stejle Marienstraße og tilbyder rundvisninger i det gamle romhus i sommerhalvåret.

“Det er absolut et besøg værd”, siger Klaus Tolstrup Petersen.

Det andet romhus er Braasch Rum & Weinhaus, der åbnede i 1976. De to romhuse har dét tilfælles, at de fortsat producerer rom i Flensborg. Det var dog først i 1990'erne, at den brede romproduktion forlod Flensborg, altså mange år efter romeventyrets begyndelse i helstatens hvedebrødsdage. Nogle firmaer blev lagt i graven, mens andre blev opkøbt af større mærker og rykkede ud af byen. 🍷

Flensborg har altid været dansk

Af Poul Struve Nielsen

Der er stor interesse for det danske og det nordiske, men det kan stadig være nødvendigt at forklare, at det danske mindretal altid har været i Sydslesvig, siger generalsekretæren i Sydslesvigsk Forening (SSF)

Over den store rundbuede portal på Flensborghus centralt i den gamle hansestad ses Frederik 4.'s monogram og Flensborgs byvåben i to sandstensrelieffer. Huset repræsenterer i dag om noget det danske i Flensborg. Her har flere af de foreninger, som udgør ryggraden i det danske mindretal i Sydslesvig, hovedkvarter.

På anden sal tager generalsekretæren i Sydslesvigsk Forening (SSF), Jens A. Christiansen, imod. Han er fra Flensborg, men har tilbragt mange år i både Danmark og Tyskland syd for Sydslesvig.

“Flensborg er ikke en ren tysk by, det er en grænseby, hvor de danske spillede en utrolig stor rolle, og byen har haft en position i kongeriget som den andenstørste havn”, siger Jens A. Christiansen.

Han henviser blandt andet til den florissante handelsperiode i midten af 1700-tallet med søfart til De Dansk-Vestindiske øer.

Han tilføjer, at Flensborg først kom nærmere det tyske eller det preussiske efter 1864, hvor byen mere og mere udviklede sig på tyske præmisser, og der fandt en kulturel og sproglig påvirkning sted, som trængte det danske lidt i baggrunden. ➡

I dag er der en stor rummelighed og god plads til, at det danske har en naturlig plads ved siden af det tyske som udgør flertallet i Flensborg.

“Både tyskere og danskere har en positiv indgang til vores by, som vi er fælles om. Jeg ser noget fra en dansk historisk vinkel. Og den tyske nabo ser det fra en tysk. Og det kan vi gøre fredeligt og åbent, og deri ligger

“
Både tyskere og danskere har en positiv indgang til vores by, som vi er fælles om. Jeg ser noget fra en dansk historisk vinkel. Og den tyske nabo ser det fra en tysk

Jens A. Christiansen

ikke en kulturkamp. Det er mere udtryk for den fredelige sameksistens, vi har i dag. At vi kan sige det, og at man accepterer det, og på den måde accepterer man hinanden.

“Det, der er tysk, er ikke nødvendigvis skidt, og det, der er dansk, er ikke nødvendigvis godt. Men jeg er nu bare udrundet af, at jeg er født ind i at være dansk i Flensborg, henholdsvis Sydslesvig, og det er mit grundvilkår. Men den tyske kultur og det tyske sprog har også påvirket mig, og sådan gælder det mange sydslesvigere; vi ville ikke undvære det tyske, for det er selvfølgelig

en vigtig del af vores dannelsesunivers; ja, ved lidt omtanke gælder det vel for enhver dansker. Vi er jo præget af de store tyske tænkere, teologer og videnskabsmænd.” siger Jens A. Christiansen.

Dansk by

Han møder dog stadig nu og da i det tyske flertal en opfattelse af det danske som et mindretal på lige fod med mindretal, der er indvandret til Tyskland.

“Det er ikke fordi, vi har noget imod disse mindretal, men der skal man så skelne imellem, hvad der er et nationalt mindretal, og hvad der er en etnisk minoritet. Og den oplysningsopgave, den har vi så stadigvæk, må jeg konstatere. Derfor er hjemstavnsbegrebet meget vigtigt for det danske mindretals selvforståelse. Vi er ikke kommet til via folkevandring, men vi har altid været her, og det danske har altid været en del af Sydslesvig og af Slesvig-Holstens historie, og det kræver stadig noget energi at genfortælle den historie.”

SSF er en kulturel forening, som bringer den danske kultur i spil gennem arrangementer og lokalforeningsarbejde. Også til gavn for det tyske flertal i Flensborg og Sydslesvig.

“Det danske mindretal og SSF i særdeleshed formidler jo ikke dansk, nationalistisk kultur på den måde, at det skal være snævert dansk, hvordan man så end ser det, vi er en del af det danske sprog og kulturområde. Vi sørger for, så vidt vi kan, her i Sydslesvig at stille de kulturtilbud til rådighed, som er i Danmark, og som er levende i Danmark, siger Jens A. Christiansen.

Han tilføjer, at når man er en del af den danske kulturscene, enten fordi man kan sige, man har et rent dansk udgangspunkt, eller man er den internationale kunstner i Danmark, så er man også naturligt en del af den sydslesvigske kulturscene.

“Det er selvfølgelig med til også at åbne verden for den tyske nabo, som har mulighed for at sige: Jeg vil godt til den koncert eller jeg vil godt være med til den aktivitet. Jeg vil næsten vove at påstå, at en del af vores kulturarbejde også for den tyske borger er med til at åbne verden udover det danske perspektiv, fordi vores kulturtilbud er så vel klassisk dansk kultur som det kulturelle liv, der er i Danmark med udenlandske bidragsydere”.

Dansk er positivt

Jens A. Christiansen oplever i det hele taget, at den tyske befolkning ser meget positivt på både det danske mindretal og dansk kultur som sådan.

“Den almindelige tysker, navnlig i den nordlige del af forbundsrepublikken, har meget positive venerationer overfor det nordiske. Der er ligefrem folk, som, har sagt, at når de kører over grænsen, så kan de endelig ånde: ‘Wir können frei atmen’. De har en klar fornemmelse af, at de bevæger sig ind i et frirum, hvor der er højt til loftet, og man kan se horisonten langt ude i landskabet, og der er hav.”

“Tyskerne stod ikke mindst efter Anden Verdenskrig i en situation, hvor man ikke bare materielt, men også mentalt skulle til at vænne sig til at finde et eksistentielt grundlag, der byggede på frihed, på demokrati, på alle de værdier, som var blevet undertrykt i nazitiden, og da tror jeg, at det føltes som en form for frigørelse at kunne komme til de nordiske lande.”

“Der er også respekt for den måde, demokratiske folkelige bevægelser har været med til at sætte skub i oplysningen i Danmark, du har højskolebevægelsen og andelsbevægelsen, du har etableringen og udviklingen af folkestyret. Alle disse elementer er med til at give det danske en særlig profil, også i forhold til det tyske. De meget klassiske danske udtryk ‘folkeligt’ og ‘frisind’ er man set fra et tysk udgangspunkt også fascineret af. Og af danskernes åbne og meget pragmatiske måde at løse tingene på, som jo skinner igennem i mange forskellige forhold”, siger Jens A. Christiansen.

Her mener han, at dansk mentalitet adskiller sig en del fra det, der foregår i Tyskland.

“Men den almindelige sydslesviger fornægter overhovedet ikke den tyske dannelsesbagage, vi har med fra det tyske, tværtimod. Men vi bekender os til Danmark, og som dansksindede er opgaven at fremme forkærligheden til det danske”, siger han.

Johannsen-Rum har til huse i bygning nummer seks på den stejle Marienstraße og tilbyder rundvisninger i det gamle romhus i sommerhalvåret.

Flensborg – en by med to nationaliteter

Af Poul Struve Nielsen

Som kulturbruger i Flensborg får du både i pose og i sæk, for der er masser af gode tilbud fra både dansk og tysk side, fortæller kulturredaktøren på Flensborg Avis

På vej gennem Flensborg en tidlig efterårsaften er der flere grupper af unge mennesker, som hænger ud med nogle øl i området ved byens havn, inden de skrår over vejen for at gå mod enten byens historiske værtshuse eller på dansesteder og klubber.

Der er flest grupper, som taler tysk, men der anes også lidt dansk. Det kan enten være danske turister, danskere fra oplandet på den anden side af grænsen, eller det kan være danskere fra det danske mindretal.

Flensborg er præget af at være en grænseby, en by med to nationaliteter.

“Man får både i pose og i sæk”, siger Hans Christian Davidsen, som har været kulturredaktør på Flensborg Avis siden 1996.

“Og Flensborg har både højkultur og alternativ kultur.”

Han er forfatter til flere bøger om Flensborg, blandt andet bogen ‘Forelsket i Flensborg’, som giver en introduktion til byen, som historisk og kulturel by, som grænseby – og især som dansk by. ➡➡

Den giver en rigtig fin introduktion til, hvordan man kan få en fornemmelse af Flensborgs fortid og nutid som en by med rom-produktion, om de hyggelige baggårde, hvor H.C Andersen har været, hvor man kan gå i byen eller på museum – og den følger de danske, kulturelle spor gennem byen.

Hans Christian Davidsen er glad for at arbejde med kultur i netop Flensborg og omegn, fordi grænselandet giver den sønderjyske tilflytter rigtig gode muligheder for at opleve både et dansk og et tysk kulturudbud af kultur.

Han fortæller, at han som teaterinteresse- ret kan nyde godt af både at kunne se 'Schleswig-Holsteinisches Landestheater', en glimrende dansk amatørscene og gæstespil fra for eksempel Det Kongelige Teater.

Han beskriver den tyske scene i Flensborg som lidt mere konservativ og det danske som progressivt og – pudsigt nok – påvirket af strømningerne fra den berlinske scene.

"Når det gælder teater, er det bundet op på sproget, og bortset fra, at mange er flersprogede og mestrer både det danske og det tyske – og måske plattysk, sønderjysk og frisisk med, så lever det danske og tyske her fint side om side. Musikscenen derimod er de to kulturer fælles om," fortæller Hans Christian Davidsen.

Han tilføjer, at der også er et plattysk teater og et russisk sprogligt teater – udover Det lille Teater, som er den dansksprogede amatørscene.

Danske bands i Flensborg

Hvad rytmisk musik angår, byder Flensborg på et par spillesteder, som gennem mange år har været kendte også på den anden side af grænsen.

"Hvis du bor i Bov, Kruså eller Padborg, er Flensborg det nærmeste sted at gå i byen", siger Hans Christian Davidsen.

Hvis man går i byen for at opleve rytmisk musik, kan man for eksempel vælge Volksbad, hvor der har været spillet musik siden 1981 i en tidligere badeanstalt. Og der er kulturværkstedet og caféen Kühlhaus. Begge steder har ligget lidt stille i en periode på grund af corona. Men det hele er ved at komme i gang igen.

"Der er mange danske bands, som starter deres Tysklandsturne her. De er så ikke altid klar over, at de spiller i en by med et stort

dansk mindretal og et stort dansk opland. Selv til arrangementer, som det danske mindretals organisationer står bag, har jeg oplevet danske kunstnere tale engelsk til publikum," fortæller Hans Christian Davidsen.

Han husker, hvordan Lukas Graham spillede for cirka 100 mennesker på en lille scene i Flensborg, lige inden han fik sit store gennembrud.

"Vi får både de tyske og danske upcoming bands til byen. De mere etablerede spiller trods alt i større byer".

Desuden er der ikke så langt fra Flensborg til for eksempel Aabenraa, Sønderborg og Slesvig, hvor der også er mange kulturelle arrangementer.

Musik i gårdene

Noget af det, Hans Christians Davidsen sætter rigtig stor pris på, er de to årligt tilbagevendende festivaler i Flensborg, 'Flensburger Hofkultur' og 'folkBALTICA'. Hof betyder gård, og Flensburger Hofkultur, som i 2023 finder sted fra den 1. juli til den 5. august, bliver spillet i Flensborgs små, hyggelige gårdmiljøer, som er et kapitel for sig, der også beskrives i Hans Christian Davidsen bog.

"Der er musik i gårdene, jazz, folk, blues og klassisk i hyggelige rammer. Det kombinerer Flensborgs historie med noget nutidigt."

FolkBALTICA er en folkemusikfestival, som finder sted på begge sider af grænsen. Der spilles musik i både Flensborg, Slesvig, Aabenraa og Sønderborg. Festivalen har sit eget ungdomsensemble.

"Generelt tager flere tyskere over grænsen end danskere den anden vej. Tyskland er mere interesseret i, hvad der sker på den anden side af grænsen, end danskere er for, hvad der sker hernede."

folkBALTICA, der finder sted den 6.-14. maj i 2023, præsenterer både nordiske og tyske navne.

Der er også ballet og opera i Flensborg.

"Der er en pænt stor ballet og en pænt stor opera. Ikke som Det Kongelige Teater, men pænt højt niveau. Det kan andre ting. Der er flere danskere, som tager herned, for du behøver ikke kunne sproget."

Det danske mindretals organisationer Sydslesvigsk Forening (SSF) og Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU) er også

aktive som arrangører af kulturelle arrangementer. Især dominerer de jazzscenen med koncerter i Flensborghus.

Den danske jazzimport

“Hvis der ikke var jazz i Flensborghus, ville der være nul jazz i Flensborg. Halvdelen af publikum er danske, og den anden halvdel er tyske”, siger Hans Christian Davidsen.

Der er jazz i den nordiske tradition på programmet, og det er også præget af den indflydelse, tilrejsende amerikanske kunstnere har haft på dansk jazz i mange år.

Biografforestillinger i Flensborg er ikke Hans Christian Davidsens favorit.

“I biffen i Flensborg er mellem 90 og 100 procent af filmene synkroniseret. Der kunne godt være et publikum til usynkroniserede film, som vi vant til at se dem i Danmark, men der er et rettighedsproblem i forhold til den nationale distributør.”

Kulturredaktøren kunne godt tænke sig et mere udviklet kultursamarbejde mellem Sønderjylland og Slesvig-Holsten.

“folkBALTICA har vist, at man kan lave noget på tværs af grænsen. Det kunne man sammenligne med andre områder. Når Sønderjyllands Symfoniorkester og det slesvig-holstenske Philharmonisches Orchester Kiel spiller sammen, så får de to symfoniorkestre jo en samlet volumen som Berliner Philharmonikerne.”

Han har et stort ønske til fremtiden for Flensborg:

“Jeg kunne drømme om en bedre koncertsal ved Hafenspitze, noget i stil med Alsion i Sønderborg med en fremragende akustik.” 🍷

Hans Christian Davidsen er kulturredaktør på Flensborg Avis.

Vi skal arbejde sammen over grænsen

Af Poul Struve Nielsen
Fotos: Lars Salomonsen

Flensborgs overborgmester fra 2023 kender til erhvervslivets vilkår og vil hjælpe byen til at gribe chancen for at udvikle en stærk region i grænseområdet, og det har mindretallene en vigtig rolle i

Det er op til Flensborg selv, om byen vil være udkant eller en del af en region med økonomisk og kulturel udvikling og fremdrift. Sådan da. For Flensborg kan ikke selv. Det er nødvendigt at samarbejde med andre kommuner på begge sider af grænsen, delstaten Slesvig-Holsten og den danske Region Syddanmark.

For uden samarbejde bliver det ikke muligt at konkurrere om arbejdspladser, specialiseret arbejdskraft og kulturelle

institutioner og begivenheder med hverken metropolen Hamburg mod syd eller vækstområderne nord for grænsen.

Det mener Fabian Geyer, som tager imod i Arbeitgeberverband Flensburg-Schleswig-Eckernförde, den regionale arbejdsgiverforening, som hører hjemme øverst oppe i Walzenmühle, den gamle valsemølle, i bydelen Neustadt. I januar 2023 overtager han posten som overborgmester i Flensborg. Det er en helt anden stilling end positionen som borgmester i en dansk kommune. En ➡➡

tysk overborgmester er kommunens øverste administrative chef. Og det passer Fabian Geyer fint. Han betegner ikke sig selv politiker, mens som organisationsleder, og han stillede også op til overborgmestervalget som uafhængig kandidat, støttet af de borgerlige partier.

“Jeg er forvaltningsleder, som forstår de politiske regler. Jeg laver ikke politik, men tjener Flensborgs interesser. For mig står det klart, at jeg ikke må male mig op i et politisk hjørne”, siger han.

Som leder af de tyske virksomheders regionale organisation har han selvfølgelig et godt overblik, en indsigt og nogle holdninger til, hvad kræver af Flensborg for at videreudvikle sig. For byen har sandelig udviklet sig i den tid, han er kommet der.

Fabian Geyers første møde med Flensborg var da aftjente sin værnepligt som marine-soldat ved flådestationen.

“Dengang forekom byen mig lidt grå og kedelig. Der var et internationalt snit på grund af grænsen. Da jeg kom tilbage, efter jeg havde fået dette arbejde, kunne jeg ikke kende byen. Den havde forandret sig til det bedre. Den var mere åben, folk er ægte interesserede i hinanden. Ikke bare nysgerrigt. Flensborg var blevet mere turistby, en smuk by og åben mod omverdenen”, fortæller han.

Marinen prægede ikke byen så meget længere. Den geopolitiske situation havde ændret sig efter Tysklands samling, så nogle af de aktiviteter, der lagde beslag på kyststrækningen, var henlagt til Rostock og Warnemünde.

“Den skandinaviske indflydelse har haft betydning. Forskellen på før og i dag er, at grænsen reelt er åben. Det profiterer vi af. Vi har samme interesser som Syddanmark. Vi er integreret i en tysk-skandinavisk kontekst. Mange flytter hertil. Der er grænsependlere.”

En stor region

Fabian Geyer mener, at det grænseskridende samarbejde bliver et af de vigtigste temaer for Flensborg de kommende år.

“Vi skal udbygge et fælles grænseoverskridende arbejde. Jeg har længe sagt, at vi har et skæbnefællesskab med Syddanmark. Sammen med resten af Slesvig og Syddanmark udgør vi en stor region. Om vi vil være stærkere eller svagere: Det er op til os. Der skal investeres”, siger Fabian Geyer.

Flensborg står i de kommende år i en situ-

ation, hvor der kommer til at være to grænseområder tæt på hinanden. Den ene er den nuværende grænse lige nord for Flensborg. Den anden ligger længere mod syd, ved Femern, hvor den kommende bro fra Lolland rammer Tyskland. Her kan landsdelen Slesvig og Sønderjylland blive et sted, trafikken bare kører syd, eller området kan blive en del af udviklingen.

“Flensborg er ikke alene. Vi kan strække området til Eshjerg og Kiel. Vi skal skabe en modvægt til metropolen Hamburg ved at udvikle den interkulturelle økonomi for Danmark og Slesvig-Holsten. Vi skal være attraktive. Hvilke forudsætninger skaffer vi? Når der sker noget i Danmark, som har betydning for os, for eksempel en ny industripolitik, skal vi straks tænke: Hvordan vinder vi i fællesskab? Hvad sker der i Danmark og her?”

Mindretal spiller vigtig rolle

Fabian Geyer mener, at mindretallene på begge sider af grænsen kommer til at spille en stor rolle i den udvikling, fordi de har en indgående forståelse af både sprog og kultur på begge sider af grænsen.

“Mindretallene spiller en stor rolle for, at vi kan få en god kommunikation og et ægte samarbejde. Og vi kan lære af danskerne, som er mere agile og ubureaukratiske. Vi har lært meget af det danske mindretal. Det er en fordel. Der er forståelse og ikke modsætninger mellem det danske og det tyske”, siger Fabian Geyer.

Han fremhæver både det politiske samarbejde med det danske mindretals parti SSW og samarbejdet med andre aktører fra det danske mindretal. Også han er bekymret for, om den danske grænsekontrol kan være en hæmsko for udviklingen i grænselandet.

“Grænsespørgsmålet bør løses, det har vi stor interesse i. Ikke kun for pendlere. Jeg prøver at forstå, hvad baggrunden for den danske politik er, så vi kan komme et skridt videre. Den tysk-danske historie er, at vi har respekt for hinanden. Vi har stor interesse i de danske institutioner. Der er hele tiden nye fænomener og udvikling omkring grænsen.”

Den kommende overborgmester mener også, at det har betydning for regionen, hvad der sker i EU, og at man hele tiden må forholde sig sammen til de nye problemer, der opstår. Han nævner blandt andet, hvordan man skal reagere i forhold til situati-

onen i Ukraine. Inflationen er ikke kun et tysk problem eller et Flensborg problem. Det er også et dansk problem. Kommer der flere arbejdsløse? Eller bliver der mangel på arbejdskraft?

“Samarbejde skal vi være stærkere og bedre til. Kan vi bytte arbejdspladser? Det tager to til fem år at skabe en struktur at arbejde sammen om. Et dansk-tyskt samarbejde er der muligheder i. Vi har ikke interesse i konkurrence, men i at se på et fælles arbejdsmarked og skabe en modpol til metropolen Hamborg.

“En udviklingsalliance er vigtig. Jeg er i en kommunal position. Vi skal samarbejde med kommunerne på den danske side af grænsen. Vi skal have et samarbejde med alt, hvad der har at gøre med økonomi i Danmark. Også ministerierne og organisationerne og de økonomiske interesser”.

Fabian Geyer ser en sammenhæng mellem den økonomiske og den kulturelle udvikling.

“Hvis det kulturelle ikke spiller sammen, gør det økonomiske heller ikke. Kulturen har også en økonomi. Der er en interkulturel udveksling. Begge dele hænger sammen. Jeg adskiller det ikke”, siger den kommende overborgmester.

Han slår fast, at det danske mindretal er en vigtig aktør i den sammenhæng, fordi mindretallet går i forvejen som et godt eksempel for det grænseoverskridende samarbejde.

“Det danske mindretal er tættere på Danmark. Men i øvrigt handler det ikke om at se mindretallet som noget særligt, men som en fast del af Flensborg”, siger han. 🍷

Fabian Geyer ser en sammenhæng mellem den økonomiske og den kulturelle udvikling.

Grænsekontrollen skal væk

Af Poul Struve Nielsen

Flensborgs overborgmester til udgangen af 2022 håber for Flensborg, at grænseområdet i fremtiden kan blive markedsført ligesom Øresundsregionen

Det er en fordel for Flensborg at være en by med to nationaliteter, mener Flensborgs overborgmester, Simone Lange (SPD). Hun mærker til det i sin hverdag, idet hun er en del af det tyske flertal, men har sine børn i en dansk skole.

“Det gør Flensborg til noget særligt. Ikke kun kulturelt, men fordi der er to forskellige identiteter, og begge lever side om side. Det betyder, at der både er tyske og danske tilbud. Der er mange institutioner, som vi har to af. Der er både et dansk og et tysk bibliotek. Det samme gælder teatrene. Det giver en mangfoldighed, når man sammenligner med andre byer”, siger Simone Lange.

Politikeren fra det socialdemokratiske parti (SPD) har været overborgmester siden 2017. Hun har tidligere været medlem af landdagen i Kiel. Ved årsskiftet giver

hun overborgmesterposten videre til den uafhængige, borgerligt støttede Fabian Geyer.

Simone Lange mener, Flensborg har en særlig udfordring ved at ligge i et grænseområde.

“Men det giver også mere mangfoldighed. Der er kortere til ‘naboerne’”, siger hun med henvisning til de muligheder, der er for økonomisk vækst og kulturel udveksling med de danske naboer på den anden side af grænsen. Overborgmesteren er dog ærgerlig over, at den danske grænsekontrol, som nu igen er blevet forlænget, er en hindring for grænse-regionens og dermed Flensborgs udvikling.

“I dag er grænsekontrollen en hindring. Jeg ønsker, at vi får en åben grænse igen. Da grænsen blev åbnet omkring årtusindskiftet med indgåelsen af Schengen-aftalerne, kunne vi mærke en stor forskel, da vi fik

Foto: Frank Cilius Ritzeau Scanpix

frihed til at rejse ind i hinandens lande. Nu er regionen begrænset”, siger hun.

Hun mener, grænseregionen i Sønderjylland og Sydslesvig burde markedsføres på linje med København og Malmø-området, hvor virksomheder på begge sider er gode til at tiltrække arbejdskraft fra den side af broen, og hvor man har lavet en grænseoverskridende, regional udvikling under overskriften ‘Greater Copenhagen’.

“Vi italesætter ikke vores samarbejde på den måde. Sådan en måde at præsentere os på har vi ikke. Det ønsker jeg for Flensborg. Jeg ønsker, at vi gør som i København. Det er simpelt, det handler ganske enkelt om arbejdspladser. Man må råbe alle op, der har indflydelse på det. Så tror jeg, det er muligt, at vi kan få glæde af det grænseoverskridende samarbejde med Danmark”, siger Simone Lange. 🍷

“
*Det gør Flensborg til
noget særligt. Ikke kun
kulturelt, men fordi der
er to forskellige
identiteter, og begge
lever side om side*

Simone Lange

“Flensborg kan føles som både en storby og en landsby

Tekst og fotos: Alexander Leicht Rygaard

INTERVIEW Hvordan er det at være et ungt menneske i Flensborg? Magasinet Grænsen har spurgt 26-årige Nele Kahl, der er en del af det danske mindretal. ➡➡

Første gang, jeg kom hjem fra skole i Flensborg, gik jeg direkte i seng, fordi jeg var så udmattet af alle de nye udtryk. Der var mange flere mennesker og meget mere larm alle steder”, siger Nele Kahl, da vi har sat os til rette i et hjørne på Flensborgs danske bibliotek i Norderstraße.

Nele Kahl er 26 år gammel og født og opvokset på en bondegård i Nordfrisland et godt stykke vest fra Flensborg, hvor hun har boet de seneste ti år. Hun har sagt ja til at give magasinet Grænsen et indblik i, hvordan det er at være ung i Flensborg, der er hovedbyen for det danske mindretal i Sydslesvig og i størrelse minder om Aalborg, der er Danmarks fjerdestørste by.

“Det var en kæmpe forandring at flytte til Flensborg fra landet. Her var flere biler, flere mennesker og flere kulturer”, siger Nele Kahl og fortsætter:

“I dag oplever jeg stadig Flensborg som en stor by, men efterhånden er det også gået op for mig, at Flensborg minder om en landsby. Jeg kan ikke undgå at møde nogen, jeg ken-

der, når jeg bevæger mig rundt i byen”, siger Nele Kahl.

Nele Kahl har gået på Risum Danske Skole, der er en dansk-frisisk skole i Nordfrisland. På skolen er der ca. 35 elever.

“Skolen er omkranset af enge og marker med traktorer og køer. Jeg havde på et tidspunkt en hest, som jeg engang red i skole på. Og så stod den på marken ved siden af skolen og ventede på, at jeg var færdig med skoledagen”, siger Nele Kahl, der også har frisiske rødder og taler frisisk.

Efter 9. klasse flyttede hun alene til Flensborg i en lejlighed i Johannis-kirchhof – et af de ældste kvarterer i Flensborg

– for at begynde i 10. klasse på Duborg-Skolen. Det var her, hun for første gang stiftede bekendtskab med Marientreppe, der med sine 101 trin forbinder den nordlige del af Flensborgs gågade med Duborg-Skolen, der er placeret på højdedraget Duborg Banke, som også har givet navn til skolen, der altså ikke har noget at gøre med den kendte grænsebutik Otto Duborg.

“Jeg plejede at kunne løbe op ad trappen uden at blive forpustet. Det kan jeg ikke mere”, griner Nele Kahl.

Ses vi på Porticus?

Efter 10. klasse fortsatte Nele Kahl i gymnasiet på Duborg-Skolen. Hun begyndte at hænge mere ud i gågaden caféer og genbrugsbutikker, og da hun blev 18 år, blev festerne flere og flere. Men hvor går man egentligt i byen i Flensborg?

“Porticus”, siger Nele Kahl uden tøven.

“Det er klart det hyggeligste sted.”, tilføjer hun om værtshuset, der har hjemme på hjørnet af Norderstraße og Marienstraße i et gammelt bindingsværkshus, som er udsmykket med logoet for det lokale bryggeri, Flensburger Brauerei.

“Jeg var der næsten hver weekend i en periode i gymnasiet. Det er svært at beskrive, hvad der gør Porticus bedst, men det er bare et hyggeligt sted, hvor man kommer, som man er. Alle fra Duborg-Skolen kender det, og du møder altid nogen, du har gået i klasse eller på årgang med. Det kan jeg godt lide”, siger Nele Kahl.

Selvom Porticus er populær blandt unge fra det danske mindretal, bliver der mest talt tysk på værtshuset, da det som udgangspunkt er et tysk værtshus, forklarer Nele Kahl.

“Men du vil altid høre nogen tale dansk. Det er ligesom med resten af Flensborg. Det danske vil altid være der et sted. Det er sådan, det skal være, og det er sådan, jeg har oplevet det i min tid i Flensborg. Her er både dansk og tysk, og det er bare normalen”, siger Nele Kahl.

En fremtid i Flensborg

Modsat mange af sine gymnasiekammerater har Nele Kahl valgt ikke at rejse til Aarhus, Odense eller København for at studere. Hun er i dag lærerstuderende med studier fordelt på Flensborg Universitet og UC SYD i Haderslev.

“Flensborg passer til mig. Jeg har et godt sted at bo og nyder, at Flensborg heller ikke er større, end at der er kort vej til skoven, stranden og landet”, siger Nele Kahl, der i

Hvad er tre gode steder i Flensborg?

“Gå en tur langs Flensborgs havnefront, og stop ved Ben's Fischhütte. Bestil et rundstykke med fisk. Det er lækkert.”

“Tag til Norderstraße, og spis pizza på Tony's. Det er byens bedste pizza. Det er der ingen tvivl, og alle vil give mig ret. Lad dig ikke snyde af, at butikken altid ser lukket ud.”

“Drik en øl på Porticus. Det er byens ældste bar og helt klart også den mest hyggeligste. Der er altid god stemning.”

Nele Kahl

Porticus betyder søjlehal, og værtshusets indretning er da også præget af flere græske buster, konstaterer magasinet Grænsens udsendte ved et senere besøg. Værtshuset åbner først kl. 20 og er altså ikke åbent, da interviewet med Nele Kahl finder sted.

dag bor i et rækkehus i Tarup i det østlige Flensborg med sin hund og kæreste.

“Jeg vil gerne tilbage og bo i Flensborgs midte, men nu når jeg har fået hund, er der nok større chance for, at jeg flytter på landet igen. En hund skal have plads og gerne en have”, siger Nele Kahl.

“Men jeg kunne virkelig godt lide den tid, hvor jeg boede midt i byen. I Tarup bor jeg alligevel et stykke væk fra byen. Det er kun 10 minutter på cykel, men det går jo så opad hele vejen. Sådan er det i Flensborg. Du kø-

rer enten op eller ned. Det får mig altid til at overveje to gange, om jeg virkelig skal tage cyklen”, siger Nele Kahl. 🍷

“Jeg plejede at kunne løbe op ad trappen uden at blive forpustet. Det kan jeg ikke mere”, griner Nele Kahl.

Magasinet Grænsen ser i den kommende tid på idrætslivet i grænselandet. Vi begynder med fokus på Flensborgs populære håndboldhold.

Helvede i nord ligger på Lars Christiansens Plads

Af Poul Struve Nielsen
Foto: Lars Salomonsen

SG Flensburg-Handewitt er Flensborgs stolthed. Kun Flensburger Pils er bedre kendt fra byen end håndboldklubben, som har vundet alt

I København er det en regel, at man skal være afgået ved døden, før man får en plads opkaldt efter sig. Først et år efter, at daværende statsminister Anker Jørgensen døde, besluttede man at opkalde den nuværende Anker Jørgensens Plads efter ham.

Anderledes er det i Flensburg.

Pladsen foran Flens-Arena, som er hjemmebane for håndboldklubben SG Flensburg-Handewitt, hedder Lars Christiansens Platz. Opkaldt efter klubbens nuværende sportschef, den tidligere fløjspiller med scoringsrekord for både SG og Danmark. Så MÅ man siges at være en levende legende. Det viser, at SG er en danskerklub.

Indenfor i hallen er stemningen ikke helt, som når det gælder kampene i Bundesligaen, og slet ikke som når SG spiller mod arvefjenden fra Kiel. Aftenens modstander er det spanske hold fra TM Benidorm i Europa League.

“Hvis du er her en lørdag, hvor Flensburg spiller, vil fans sidde her to timer før kampen. Der vil være tyskere og danskere, både de danskere, der bor her og de danskere, der kommer til byen for at se håndbold. Det er der mange, som gør. For Bundesligaen er noget særligt. Folk vil gå rundt i klubbens trøjer”, siger sportsjournalist Ruwen Möller fra Flensburg Avis.

Ruwen Möller har netop sammen med kollegaen Kai Teichmann udgivet en guide til håndboldklubben, ‘SG-Guide – 90 Orte in Flensburg, Handewitt und in der Grenzregion’. Det er en lille bog, der binder håndboldklubben sammen med byen og ➡

lokalområdet. Man kan både læse om Istanbulfrisøren Mustafa, om Sønderborg og om andre steder i grænselandet. Men altså mest om håndboldklubben.

Som ung, dansksindet gymnasieelev på Duborg-Skolen havde Ruwen Möller fået et rigtig godt fritidsjob med at gå til hånd på sportsredaktionen på Flensborg Avis, samtidig med at han var fodboldtræner i DF Flensborg, hvor en dansker, som lige var flyttet til byen, meldte sin søn ind.

Det var SG's nye danske træner Erik Veje Rasmussen. Han var med til at bygge Flensborg op til at blive en topklub i Tyskland.

"Erik Veje blev min indgang til klubben. Jeg fik lov af sportsredaktøren til at tage med til nogle SG-kampe, og det år, Flensborg blev mestre for første gang – i sæsonen 2003-4, skrev jeg de første artikler", fortæller Ruwen Möller, som efter endt uddannelse var pressemedarbejder i to sæsoner hos HSV (fodboldklubben Hamburger Sport Verein), inden han vendte tilbage til Flensborg.

Til kampen mod Benidorm sidder han som altid på pressepladserne i Flens-Arena.

Mågen og ritualerne

Der er ritualer, som hører enhver SG-kamp til. Klubbens maskot, mågen SiGi, kommer ind på banen, da spillerne er færdige med opvarmningen. Så lyder 'Whatever You Want' med den engelske gruppe 'Status Quo' fra højttalerne.

Da lyset slukkes i hallen, er et par projektorer kørt ind på banen. Nu danser lyskeglerne rundt på tilskuerpladserne, mens et stykke musik fra Verdis opera 'Aida' antyder, at nu sker der snart noget.

Folk står op og klapper, da hjemmeholdets spillere kommer på banen.

Klubben samler Flensborg. Dansk eller tysk, så holder du med SG. Det danske er tydeligt på mange måder. Danske virksomheder bruger også klubben. Er du VIP, så har du adgang til Danfoss Lounge. På trøjen står der 'Jysk', og holdet kan faktisk godt stille med syv danskere på banen på en gang.

Landsholdsspilleren Mads Mensah Larsen er en af de bærende kræfter på holdet. Fra kampens start spiller han kun med i angrebet. Han er ellers verdensklasse

i forsvaret. På landsholdet bliver han somme tider kun brugt her. Den danske stregspiller Simon Hald spiller til gengæld kun i forsvaret. Flensburgs og Tysklands anfører Johannes Golla er på strengen i angrebet.

"Klubben betyder rigtig meget for Flensborg. Det er nok den bedste ambassadør, byen har. Flensborg er kendt for sin øl, Flensburger Pilsener. Ellers ved alle i Tyskland, at får du en bøde for en trafikforseelse, så bliver den registreret her i byen. Så kommer håndboldklubben. Bare man er lidt interesseret i sport, vil man sige: I har da et meget godt håndboldhold", fortæller Ruwen Möller.

De spanske gæster fra Benidorm bider godt fra sig, og det er ikke så simpelt med favoritværdigheden, som man kunne håbe. De spanske gæster tager målmanden ud i angrebsfasen og spiller overtal 7 mod 6. SG har svært at holde modstanderen fra scoring.

Der er ingen SG-spillere, som har nummer 8 på ryggen. Ottendemanden, det er publikum, fansene, som står rundt om banen.

"Det er vildt, hvad der foregår, når 5.000 mennesker, nogle gange over 6.000, har det samme mål, nemlig at ens eget hold skal vinde. Vi ser de samme ting, oplever det samme. Det er et meget intenst forløb, sådan en håndboldkamp. Der er mange tilskuere, der står sammen om holdet", siger Torsten Wulf, som er fan af SG og kommer til mange af kampene i Flens Arena.

"Det kan til tider være meget, meget støjende. Det står ikke tilbage for de første rækker til en god rockkoncert. Der bliver virkelig gjort meget ud af det", tilføjer Torsten Wulf.

Der er synlige fanfraktioner med navne som Alte Garde og Die Wikinger på tribunerne. Der er fire fankubber i alt. Men der er ikke så mange tilskuere denne aften, og det er som om 8. manden ikke rigtig bærer holdet frem i aften.

Det bliver 11-14, og det bliver værre endnu: 12-19. Det bliver også sværere, da Simon Hald får en to minutters udvisning. Fra nu spiller Mads Mensah både forsvar og angreb. I det 28. minut får Simon Hald endnu engang en to minutters udvisning, og så brokker han sig så meget overfor domme-

ren, at han får en udvisning til og dermed et rødt og ikke længere kan aflaste i forsvaret.

Håndboldtossede

“Er der noget, man er enige om, og noget, man ser op til i Flensborg, så er det håndboldholdet. De fleste har en positiv holdning til SG. Håndbold er også et godt emne at tage fat i, når man møder mennesker, man ikke ser så tit. Det er noget, folk har en holdning til og ved noget om, også selv om ikke alle er i hallen. For de fleste i Flensborg betyder klubben rigtig meget, for der er mange, som er håndboldtossede”, siger Torsten Wulf.

I anden halvleg, da SG er fuldtallige igen, er træner Maik Machulla færdig med at spare de rutinerede kræfter. Han lader sit bedste hold spille, og efter otte minutter af anden halvleg kommer udligningen til 22-22.

Selv om der ikke fyldt op på tilskuerpladserne, kan man mærke lettelsen. Et nederlag ville være slemt, når nu SG faktisk er store favoritter.

“Det er noget, man er fælles om i Flensborg og omegn. Jeg bor i Sønder Brarup. Så triller jeg ind til Flensborg og ser kampene. Nogle gange tager jeg toget, og der sidder også andre fans. Jeg vil gætte på, at det er nogenlunde det samme i en del andre landsbyer rundt omkring”, fortæller Torsten Wulf.

Håndboldmæssigt ligger Sønder Brarup noget syd for Flensborg, og dermed også relativt tæt på Kiel. Så i landsbyen støder Torsten Wulf også på folk, som holder md arvefjenden THW Kiel.

“Min kone har flere gange været til kampene i Kiel og synes, der er fremragende stemning dernede også. Nogle af vores venner i Sønder Brarup er fans af THW Kiel, og vi diskuterer det. Min kone har stået med sit Flensborg-halstørklæde dernede”, siger han.

Selvom SG er en populær klub, der binder Flensborg sammen, så er der også folk i lokalområdet, som ikke er helt så glade for den store håndboldklub.

“Der er også nogle, som er lidt misundelige. Hvis du spørger, siger de: ‘De tager alle sponsorpengene, og de tager de bedste spillere allerede som meget unge.’ Folk med tilknytning til f.eks. Tarp, som har spillet i

2. Bundesliga, vil ikke bryde sig meget om Flensborg. Der er mange breddeklubber med gode spillere, som har været i Flensborg, men som ikke er kommet videre”, fortæller Ruwen Möller.

Men i Flens-Arena er der fuld opbakning. Mens hjemmeholdet begynder at få foringer, og kampen nærmer sig en afgørelse, kommer hjemmepublikummet virkelig op på mærkerne. Bag det ene mål er der kun ståpladser. Og der er et podie til mågen SiGi.

En af tilskuerne på ståpladserne er Nele Kahls, som står lige foran SiGi.

“Jeg hader den måge. Hvis den kommer for tæt på, beder jeg den gå væk”, siger hun.

Men hun er glad for, at SG hiver sejren i land. Til sidst er spændingen ude af kampen, og SG vinder 35-30.

Efter kampen er træner Maik Machulla ærgerlig over, at de bedste spillere ikke fik en rolig aften og sparede flere kræfter til de kommende udfordringer i Bundesligaen.

“Der er for mange, som ikke kommer op på det niveau, de skal”, siger han efter kampen.

Dansk og nordisk

Ruwen Möller interviewer den tidligere Bjerringbro-Silkeborg spiller August Peder sen, som kom til SG i sommerpausen. Det foregår på spillerens modersmål: norsk.

“Det er en fordel med de danske og andre nordiske spillere, at man får et mere fortroligt forhold til dem ved at tale deres eget sprog med dem. Det kan godt være lidt svært, når de begynder hernede”, siger SG-eksperten fra Flensborg Avis.

Ifølge ham skaber SG fællesskab og sammenhold. Både tyskere og mindretalsdanskere holder med klubben. Danskerne er selvfølgelig godt tilfredse med, at der er mange danskere i klubben.

“Klubben er dannet i 1990, og der har været tæt på 40 danske spillere og to danske trænere. Jan E. Jørgensen var den første danske spiller. Jeg tror, folk ville undre sig, hvis der ikke var danskere i klubben. Efterhånden er det lidt blevet den nordiske klub. Kiel er tæt på, Magdeburg har pludseligt fire danskere”. 🍷

Håndboldspiller er gledet ind i det danske mindretal

Af Poul Struve Nielsen
Foto: Lars Salomonsen

Den tidligere landsholdsspiller Thomas Mogensen holder fast i Flensborg efter karrieren i SG Flensborg-Handewitt. Også selv om han i dag har fået arbejde i Danmark

Efter en karriere som håndboldspiller på toppen i en af de bedste klubber i verdens bedste liga, den tyske Bundesliga, har den tidligere danske landsholdsspiller Thomas Mogensen fundet en måde at fortsætte karrieren indenfor håndbold på.

Efter mange år i SG Flensborg-Handewitt er han blevet sportschef i Sønderjyske Håndbold, som hører til i Sønderborg. Men selv om han ikke længere er tilknyttet SG, så bor han stadig i Flensborg.

“Det startede med, at jeg var i folkeskolepraktik dernede i 1998 med en kammerat”, fortæller Thomas Mogensen.

“Vi fik lov at følge Erik Veje Rasmussen og de danske spillere, som var dernede på det tidspunkt. Vi sad i Förderhalle og så en Bundesligakamp som afslutning på forløbet. Vi trænede med dem og var til møde.”

“Vi fik en oplevelse for livet. Vi skulle

hjem og skrive en opgave. Nederst skrev jeg: “PS: Her skal jeg ned at spille.”

Det kom han, håndbolddrengen, som ville være professionel. Han fik 11 år som spiller i SG. ‘100 % Identifikation und Leidenschaft: Thomas Mogensen lebte die SG wie kaum ein andere.’ Sådan beskrives han i Kai Teichmanns og Ruwen Möllers nye bog ‘SG-Guide’. 100 procent identifikation og lidenskab. Ingen gav sig hen til SG som Thomas Mogensen.

“Det har været mere end en arbejdsplads. Det er blevet en hel livsstil med alt, hvad det indebærer af følelser, engagement, give noget til fansene og være et forbillede udadtil. Og det er nærmest blevet stærkere, efter jeg er stoppet. Når jeg kommer ud i hallen, er der kæmpe respekt. At hænge i deres ‘Hall of Fame’ sammen med de største personligheder i klubben. Jeg påskønner at blive værdsat for det engagement, jeg har vist i den periode, jeg var her”, siger han.

"100 procent identifikation og lidenskab. Ingen gav sig hen til SG som Thomas Mogensen," Sådan beskrives den tidligere danske landsholdsspiller i Kai Teichmanns og Ruwen Möllers nye bog 'SG-Guide'. Dette foto, hvor fotograf Lars Salomonsen har lokket ham under vandet, viser alt om, hvor meget han gav til fansene. Nu er Thomas Mogensen engageret som formand for samarbejdsrådet på Handewitts Danske Skole.

Og kærligheden gælder ikke kun klubben. Thomas Mogensen er også blevet vild med byen. Han er groet fast i Flensborg, hvor han er blevet en del af det danske mindretal med børn i den danske skole og som er aktivt medlem af mindretallets organisationer.

"Til at begynde med gav det den fornemmelse af, at man ikke var alt for langt væk hjemmefra. Vi flyttede ned som rent danske. Der var en tryghed i, at nogle ting fungerede, som vi kendte det. Men at der så bare var en fantastisk håndboldklub. Bundesligaen var en stor drøm om at komme og spille i. Vi kunne komme til udlandet og stadig have noget af det danske ved siden af", fortæller Thomas Mogensen.

To kulturer

Han oplevede fascinationen af, at to kulturer mødes.

"Vi var rejselystne og ville ud at opleve nogle ting. Man kan tage lidt fra begge kulturer og finde sin egen vej i det."

Sammen med sin kone var Thomas Mogensen i den danske sundhedstjenestes mødregruppe.

"Der var en dansk sundhedsplejerske

tilknyttet. Så sad der nogle andre danske familier, og vi fik skabt nogle bånd til dem. På 15. år er de nogle af vores bedste venner, og børnene har leget rigtig godt sammen, og de har knyttet sig til hinanden gennem håndbold, fodbold og dans, og hvad de går til, som legeskammerater og legeveninder. Udvikler sig."

"Nu har vi boet i Tyskland i 15 år. Du får en stor omgangskreds, hvis du involverer dig en smule i hverdagen."

Begge den tidligere danske landsholdsspillers børn er født i Tyskland, og de er en af grundene til, at han og familien er blevet en del af det danske mindretal.

"Vores børn har gået på en lille skole. Vores datter har gået i Cornelius Hansen-Skolen. Så mange danske familier er der heller ikke, så der er mange tyske børn på de skoler også, og der er stor forskel på, hvor meget dansk de kan. Men for os er det noget andet. Det danske har vi med hjemmefra. Nogle af de tyske familier har somme tider ønsket, at der blev leget mere på dansk. Vi ville jo gerne have, at vores børn også lærte tysk. I dag spiller min søn håndbold og fodbold hver dag sammen med kun tyske børn. Min datter danser og går til hip-hop."

Der er rigtig mange fra det danske mindretal, som Thomas Mogensen og familien bruger meget tid med i Handewitt.

"De følger også med. De er også stolt af SG Flensburg-Handewitt. Jeg har engageret mig ved at være fodboldtræner og ved at være formand for samarbejdsrådet på Handewitts Danske Skole. Vi mødes og diskuterer de forskellige udfordringer på skolen. Vi prøver at tage fat i, hvordan vi synes, det fungerer i forhold til Skoleforeningen. Jeg prøver at deltage aktivt, fordi jeg gerne vil have fingeren på pulsen, deltage aktivt, præge tingene og tage ansvar." 🍷

Kunstudstilling viser Tyskland efter grænsedragningen

Af Poul Struve Nielsen
Illustrationer fra udstillingen

Med udstillingen 'Det kolde øje' på Louisiana kan man kaste et blik på det Tyskland, der formede sig for det danske mindretal i 1920'erne

Rudolf Schlichter
Am Stadtrand (I udkanten af byen), 1926
Arbejderfamilierne boede i udkanten af byen og levede et noget andet liv, end det storbyliv, der er skildret vidt og bredt fra Weimarrepublikkens Tyskland.

Hvad var det for et Tyskland, det danske mindretal blev en del af, da den nuværende landegrænse mellem Danmark og Tyskland blev trukket i 1920? Det kan man blive rigtig meget klogere på af udstillingen 'Det kolde øje', som kunstmuseet Louisiana i Humlebæk nord for København har arrangeret i samarbejde med kunstmuseet Centre Pompidou i Paris og viser frem til den 19. februar.

Udstillingen beskriver en blomstrende periode i tysk kultur, en periode som begyndte med afslutningen på Første Verdenskrig, og som visnede bort i et splitsekund, da Hitler kom til magten i 1933. Kunstnerne, hvis værker er udstillet, blev spredt som blade i efterårsblæsten i hele den vestlige verden.

"Med Første Verdenskrig har Tyskland lidt et kæmpestort nederlag. Landet går fra monarki til demokrati, og til sidst tager nazismen over. Det hele varer lidt mere end ti år. Det er en periode mellem to katastrofer og et forspil til den store katastrofe. Der sker mange nybrud. Der er en økonomisk og kulturel opblomstring, efterfulgt af et børskrak i 1929. Og så ender det med, at Hitler får magten", fortæller museumsinspektør Kirsten Degel, som er udstillingens kurator.

En fotoudstilling beskriver dagliglivet i Tyskland i 1920'erne. På et af billederne fra Berlin ser man beværtningen Moka Efti, som lå i Leipziger Strasse, og i 1929 blev indrettet som et større sted på hjørnet af Friedrichstrasse.

Babylon Berlin

Navnet klinger bekendt for alle, der har set den dyreste tyske tv-produktion nogensinde, serien 'Babylon Berlin', som udspiller sig i Berlin i den samme periode. Der er mange scener fra en fiktiv udgave af Moka Efti.

I serien forsøger Charlotte Ritter at gøre karriere i politiet, hvor hun er kontorist, samtidig med at hun er sexarbejder i Moka Efti om aftenen. Tv-seriens hovedperson Gereon Rath's afhængighed af stoffer, tilbagevendende mareridt og komplicerede kærlighedsliv er et direkte resultat af hans deltagelse i Første Verdenskrig. Tyskland er en traumatiseret nation, der lider kollektivt af følgerne af dybe savn, sorg, tab og traumer. Samtidig er Tyskland efter Første Verdenskrig et samfund i en dyb økonomisk krise.

I begyndelsen af 1920'erne var der hyperinflation – ikke inflation, som vi mærker den nu, men inflation, så man kunne købe

en amerikansk dollar for cirka ni mark i 1918, mens prisen steg til 4.200 milliarder mark for en dollar mod slutningen af 1923.

De kommende år oplevede Tyskland en velstandsperiode, som var støttet af amerikanske lån. Det holdt til 1929, så krakkede Børsen i New York. Demokratiet i det nye Tyskland holdt nogle år endnu. Det er en tid, som det ikke er svært at danne sig indre billeder af, for tiden har efterladt sig mange markante, kulturelle fodaftryk.

"Udstillingen viser ikke kun kunst. Der er også teater, litteratur, film, arkitektur, design, foto og musik. Det er den brede kulturelle produktion, der er omdrejningspunkt for udstillingen", siger Kirsten Degel.

Brecht og Weill

Dramatikeren og digteren Bertold Brecht og komponisten Kurt Weill har sat scenen i drama og musik. Sange som 'Sørøver-Jenny' og 'Mackie Messer' er fra deres mest tidstypiske musical 'Dreigroschenoper' (Laser og pjalter), 'Alabama Song' om at nå frem til den næste Whisky bar er fra stykket 'Mahagonny' fra samme periode.

"Folk skulle ikke underholdes, de skulle opdrages. Det passer godt til Louisiana med den forankring, kunsten har i sin egen samtid, optagetheden, og at man gerne vil være en del af den udvikling, der sker i samtiden. Brecht og Weill blev jo også nødt til at flygte", siger Kirsten Degel.

Forfattere som Alfred Döbling og Hans Fallada har sat ord på i romaner som 'Berlin Alexanderplatz' og 'Kleiner Mann, was nun'. Man kunne tilføje Christopher Isherwood, som med sin roman 'Goodbye to Berlin' leverede oplægget til Broadway- og Hollywoodbeskrivelsen af perioden med stykket og filmen 'Cabaret', der så sent som i år har spillet på Aarhus Teater, men som er bedst kendt i Bob Fosses filmatisering fra 1972 med Liza Minelli i hovedrollen som Sally Bowles, der arbejder som Cabaret-sangerinde på Kit Kat, et sted der minder ret meget om Moka Efti.

Det promiskuøse er åbenlyst. Den glidende overgang mellem kønnene er et af de kendetegn, der frister til en sammenligning med de woke 2020'ere, vi lever i her 100 år senere. Udviklingen i massemedier og kommunikation kan også sammenlignes.

De første private radiostationer i Tyskland blev oprettet i 1920'erne. I 1925 slog de sig sammen i Reichs-Rundfunk-Gesellschaft. Det var en fantastisk platform for ytringsfriheden og sås som en udvikling, der kunne fremme det nye demokrati. Efter

*Mahlerehepaar
(Martha og Otto Dix),
1925.*

*Dix er kendt for sit
portræt af journalist
Sylvia von Harden – og
for makabre malerier
af kvinder, der er
myrdede. Her er han
selv portrætteret af
August Sander med
sin hustru Martha.*

Hitlers magtovertagelse, overtog nazisterne også det nye massemedie, og Hitlers propagandaminister Goebbels mestrede virkelig radiomediet, som han også sørgede for at få yderligere udbredt.

Massemedier

“Telefon, transport, radioen. Man troede virkelig, man kunne bruge de der midler til at komme ud til folk, altså bredere ud. Det gjorde man også, men det gjorde Hitler også. Han overtog de ting desværre. Mange af de ting er positive, men de kan også misbruges”, fortæller Kirsten Degel.

I 2020'erne oplever vi, at de politiske debatter i højere grad flytter over på sociale medier. Det er her, de politiske partier lægger deres annoncekroner, og i de seneste valgkampe i USA har fokus været på, hvordan Facebook og Twitter agerer og anvendes. Da den tidligere præsident Donald Trump blev udelukket fra Twitter efter stormen på kongressen, lancerede han sit eget sociale medie, og efter at Twitter er blevet overtaget af milliardæren Elon Musk, hvis satellitter i øvrigt er afgørende for, at den

ukrainske regering kan opretholde kommunikationen under den russiske besættelse, er Trumps profil blevet genåbnet.

Udviklingen i massemedierne og af radiomediet er også en del af udstillingen og væsentlige udtryk for udviklingen i Tyskland i 1920'erne. Men nu stiller vi tilbage til billedkunsten og den nye bevægelse ‘Neue Sachlichkeit’.

“Det er en bevægelse, der begynder i maleriet og manifesterer sig på den store udstilling i 1925 på Kunsthalle Mannheim, ‘Neue Sachlichkeit. Deutsche Malerei seit dem Expressionismus’, hvor Gustav Friedrich Hartlaub kunne fornemme, at der var en tendens til en tilbagevenden til figurationen, til en meget kølig form. Alt det expressionistiske og subjektive føleri var slut. Nu så man på verden med et nøgtern blik, og man beskrev den på en mere realistisk måde,” fortæller Kirsten Degel.

Med kølig afstand

Titlerne på de forskellige portrætmalerier i ‘Neue Sachlichkeit’ fortæller med hvilken kølig afstand, den ny tids mennesker blev ➡➡

betragtet. De er ofte benævnt slet og ret med navn og titel. 'Forretningsmand'. 'Filosof'. 'Journalist'.

"Så beskriver man folk ud fra det ydre. Man var meget interesseret i, hvordan det ydre billede kan afsløre noget om den indre person. Her har man en forretningsmand, og han har selvfølgelig en kalender, et ur og en telefon, så han kan komme i kontakt med sine forretningsforbindelser. Og selvfølgelig læser han aviser. Han er iført jakkesæt og slips. Og stive flipper. Farverne er også meget mere nedtonede, end de var under ekspressionismen. Man kan ikke se penselstrøgene. Det er meget fladt maleri, meget køligt udtryk, og de kigger som regel heller ikke på en, men tomt forbi én", siger Kirsten Degel.

Hun understreger, at stilen var en tilbagevenden til en figurativ malestil og væk fra ekspressionismen, som var fremtrædende før Første Verdenskrig. Nu skulle man altså begynde på noget nyt, og man skulle være objektiv.

Museumsinspektøren fortæller, at man i Sverige havde noget, der tenderede Neue Sachlichkeit, mens man i Danmark i højere grad holdt fast i inspirationen fra de franske ekspressionister. Og dog. Måske kulturradikalismen står lidt i gæld til 20'ernes strømninger i Tyskland. Det gælder Poul Henningsen som både arkitekt og skribent. Tom Kristensens undergangsskriverier ligger ikke fjernt fra 20'ernes tyske litteratur. Det gælder ikke bare hovedværket 'Hærværk' fra 1930. Stemningen i den tyske hovedstad rammer han lige på sømmet i digtet 'Nat i Berlin' fra 1921, hvor hesten stadig var et trækdyr, der fyldte i bybilledet.

"'Kvindelæber, hestemuler/Åben mund og krænget grin/Denne by er fuld af syner/Hvem kan sove i Berlin,'" skriver Tom Kristensen.

Die neue Frau

Den sønderjyske kunstner Franciska Clausen, som samtidig udstilles på kunstmuseet i Aros i Aarhus, havde en del til fælles med kunstnerne fra Neue Sachlichkeit. Og udviklingen i arkitektur og design med Bauhaus-skolen er en væsentlig del af udstillingen på Louisiana. Et par år før Genforeningen, i 1916, var Franciska Clausen som borger i det preussiske kejserrige studerende på Grossherzogliche Kunstschule i Weimar, det senere Bauhaus.

Så kom grænsedragningen, og Clausen blev dansker. Så hun var ikke del af Tyskland i 1920'erne, hvor en ny kvindetype do-

minerede kulturscenen og vel også arbejdsmarkedet.

1920'ernes moderne kvinde var korthåret, og når man nærmer sig portrættemaet i Louisianas udstilling, er det en kvinde, der byder indenfor. Hun hedder Sylvia von Harden, bærer monokel og en rødternet, langærmet kjole, ryger en cigaret og sidder ved et cafébord med en cocktail, et cigarettui og en æske tændstikker foran sig.

"Kvinderne får valgret i 1918, kommer ud på arbejdsmarkedet og er markant til stede i det offentlige rum. 70 procent af menneskene i byerne var kvinder, fordi mændene var i krig. Mændene var jo gået ind i krigen med stor begejstring. De troede jo på, at de skulle vinde. Så taber de og kommer tilbage og oplever de selvbevidste kvinder, som også har skiftet udseende til den korte, klassiske 'Bubikopf'-frisur, de bærer monokel og har en tøjstil, der er anderledes. Det er slut med korsetterne, nu bærer kvinderne lidt mere løst tøj", siger Kirsten Degel.

Portrættet af Sylvia von Harden kendetegner mere end noget andet 'Neue Sachlichkeit'. Maleriet hedder 'Bildnis der Journalistin Sylvia von Harden' (portræt af journalisten Sylvia von Harden) og er malet af en af de store Neue Sachlichkeit-kunstnere, Otto Dix.

"Det er jo ikke et flatterende kvindeportræt, men han føler sig måske i virkeligheden lidt truet af den nye kvindetype, som er kommet frem, går alene i byen og er uafhængig, ugift og spiller en rolle i det offentlige liv", siger Kirsten Degel.

I en artikel i Louisianas katalog for udstillingen, Louisiana Revy, skriver Catherine Wermester, som er lektor ved Université Paris om portrættet, som også er på udstillingens plakater:

"Tydeligvis synes Dix, hvordan det end forholder sig med den virkelige person, at den model, han har valgt, er latterlig, fordi hun kan fremvise samtlige af tidens tegn på 'Die neue Frau' (den nye kvinde), som man på det tidspunkt betegner de kvinder, der prøver at frigøre sig for de begrænsninger, der ligger på deres køn".

Psykologisk tilstand

I det tyske 'FemBio' med kvindeportrætter slutter artiklen om von Harden med ordene:

"På sine ældre dage var hun smuk, ligesom da hun var en ung kvinde: imponerende, besk, altid med en cigaret. Anerkendt som digter blev hun aldrig. I dag er hun helt glemt."

Takket være Otto Dix portræt er hun

Otto Dix
*Bildnis der Journalistin
 Sylvia von Harden,
 1926*
 Dix sagde, at maleriet
 ikke beskæftiger
 sig med en kvindes
 ydre skønhed, men
 snarere med hendes
 psykologiske tilstand.

absolut ikke glemt i dag. Men dengang var hun en kendt skribent og en kendt figur. Hun skrev for flere medier og fik udgivet to digtsamlinger, mens hun levede i Berlin i 1920'erne. Ellers var hun født i Hamborg, blev gift og fik en søn. Hun forlod Tyskland i 1933 og levede i England til sin død i 1963.

I 1959 skrev hun en artikel om det berømte maleri, hun sad model til: 'Erinnerungen an Otto Dix' (Erindringer om Otto Dix).

Hun havde mødt Dix på gaden, og han sagde, at han måtte male hende. Hun spurgte: "Så du vil male mine glansløse øjne, mine udsmykkede ører, min lange næse, mine tynde læber; vil du male mine lange hænder, mine korte ben, mine store fødder – ting, som kun kan skræmme folk væk og ikke glæde nogen?"

Dix svarede: "Du har på glimrende vis karakteriseret dig selv, og alt det vil føre til ➡

*Rudolf Schlichter
Margot, 1925
Margot var gadens
dronning. Hun var
sexarbejder og
portrætteres med
værdighed.*

et portræt, der repræsenterer en epoke, der ikke beskæftiger sig med en kvindes ydre skønhed, men snarere med hendes psykologiske tilstand.”

Og det er den tilstand, den adfærd, den kolde persona, der forandrer portrættet som kunstnerisk form fundamentalt. Dix og nogle af de samtidige kunstnere havde også en fascination af at afbilde brutalt myrdede kvinder. Det skete åbenbart tit dengang, hvilket jo også er med til at gøre epoken til et sikkert skue for en krimi som ‘Babylon Berlin’.

“Malere som Otto Dix og Karl Hubbuch beskæftiger sig med lystmord. Der var selvfølgelig meget kriminalitet. Især indenfor sexarbejderlivet. Men nogle har det også som forklaring på, at det pludseligt bliver et tema i billedkunsten, at de har kunnet komme lidt af med den frustration, man havde som mand. Man havde måske et lidt mærkeligt forhold til kvinderne og maler voldsomme scener, hvor kvinder bliver

myrdet og stukket ned med kniv. Men tiden var også meget præget af høj kriminalitet og tilfælde af seriemordere, der blev beskrevet i aviserne,” fortæller Kirsten Degel.

Seksualitet

I en tid, hvor kvinderne under en lang krig havde holdt samfundet i gang, mens mændene kravlede rundt i skyttegravene, var der også accept af, at seksualitet kunne være meget forskellig.

“Jeanne Mannen er en kvindelig kunstner, som færdes meget i det lesbiske miljø og skildrer de værtshuse og barer, som kun er for kvinder. Hendes værk ‘Langweilige Puppen’ viser to kvinder sådan et sted. Men der skildres også kvinder i det transmiljø, som fandtes i stor stil – og skildres i Babylon Berlin. Det er helt klart et storbyfænomen i Hamburg, München og Frankfurt også. Det skinner også igennem i nogle utrolig smukke film. ‘Mädchen in Uniform’ skildrer et kær-

lighedsforhold mellem en kostskolepige og hendes lærerinde, hvor man ser det første filmkys mellem to kvinder.”

Rudolf Schlichters portræt ‘Margot’ viser en kvinde med løst hængende tøj og en cigaret, der ikke er tændt i den ene hånd. Hun har tydeligvis fået én på øjet og møder verden med et ligegyldigt blik.

“Hun er gadens dronning. Margot er en sexarbejder, og Schlichter færdes meget i det miljø. Selv om hun har et blå øje og ser lidt forslået ud, er det alligevel et meget værdigt portræt. Det er en selvbevidst kvinde, han skildrer her. Der var jo både det eksplosive natteliv, men der var også bagsiden med sexarbejderne og vold.

“Det var en utrolig frisindet periode, hvad seksualitet angår. Der var natklubber for alle slags. For transvestitter og homoseksuelle. Og der er et billede fra en avisiskiosk, hvor du har pornoblade til både den ene og den anden side mellem almindelige aviser”, fortæller Kirsten Degel.

Stilleben og masseproduktion

Neue Sachlichkeit-kunstnerne interesserer sig særligt for ‘Stilleben’ – nøgterne gengivelser af virkeligheden, hvor kunstnerne har taget fotografiets billedsprog til sig.

“De er meget interesserede i det nære, det hverdagsagtige og maler rengøringsmidler og koste. Kugleramme. Malerbøtter. Stempler. Der er en korrespondance til fotografiet. Så var man meget fascineret af gummiplanter og kaktusser, som var meget populære både i lejligheder og som motiver i malerier”, siger museumsinspektøren.

Den demokratiske og økonomiske udvikling gav ikke bare plads til en høj grad af frisind for de mennesker, som levede i visse kredse i byerne. Udviklingen havde en anden pris og en anden betydning for folk på landet og den arbejderklasse, som bosatte sig i forstæderne.

“Efter 1924 skubber amerikanerne til økonomien, og man overtager samlebåndsarbejdet og effektiviseringen af arbejdsformen for fabriks- og kontorarbejdere. Alt bliver gennemrationaliseret. USA bliver en stor inspirationskraft. Nu er det ikke portrætter, men malerier af industriedler og broer og jernbaner, som optager kunstnerne. Det er som med portrætterne, man maler sig ind, meget detaljeret og meget sirligt. Farverne er afdæmpede og ikke videre ekspressive”, fortæller museumsinspektøren.

En maler som Karl Völker viser med sit værk ‘Bahnhof (Banegård)’, hvordan en masse mennesker kommer ind til fabrik-

kerne fra udkanten af storbyerne i en kølig, analytisk og distancerende streg. Der er en fascination af nye tekniske landvinder. Der er fotos af zeppelinere, som var en del af datidens luftfart.

I en dansescene fra ‘Babylon Berlin’s Moka Efti ser man både publikum og dansere på scenen danse synkront. Der er også fotos og en kortfilm, som viser dansetrupper, der rejste rundt, og på samme måde danser helt synkront.

“

Det var en utrolig frisindet periode, hvad seksualitet angår. Der var natklubber for alle slags. For transvestitter og homoseksuelle

Kirsten Degel

“Det handler også om den der fuldstændig synkroniserede dansestil, hvor den enkelte danser forsvinder i gruppen. Så minder dansen meget om arbejdet ved et samlebånd”.

Det objektive fotografi

Fotografiet spillede en stor rolle og blev dengang set som objektivt. Der var ikke noget med photoshop. En udstilling i udstillingen er med fotografen August Sanders livsprojekt ‘Mennesker i det 20. århundrede’. Han var en fremtrædende portrætfotograf, som rejste rundt på landet og fotograferede folk og solgte dem billederne bagefter. Han kom i kontakt med en kunstnergruppe i Köln og kastede sig ud i projektet, hvor han fotograferede Weimarrepublikkens mennesker. ➡➡

Albert Renger-Patzch
 Reklamefoto for
 glasværket i Jena, ca.
 1935
*I Stilleben er der
 en korrespondance
 til fotografiet.
 Kunstnerne har
 afbilledt en masse
 glas (som Renger-
 Patzch her), æg,
 emballage eller noget
 andet.*

“Alle er fotograferet på den samme værdige og sobre måde, lige meget om det er en politiker, en kunstner eller en håndværker. Man ser alle de forskellige mennesker, som kigger på en, arbejdere og intellektuelle og får også et indtryk af, hvordan deres selvfremstilling er. Der er bønder, som klæder sig fint på, når fotografen kommer. Og kunstnere, hvor det er sådan lidt mere bohemeagtigt. Man får et billede af det tyske samfund under Weimarrepublikken”, fortæller museumsinspektøren.

Der er blandt andet fotos i serien af August Sanders søn. Dem har Sander ikke taget, for de er fra fængselscellen. Sønnen var medlem af venstrefløjsparti ‘Sozialistische Arbeiterpartei Deutschlands’ og det blev han idømt 10 års fængsel for i 1934. Han døde i 1944 kørt før, han havde udstået sin straf. Alligevel har August Sander inkluderet nazister i uniform i sit projekt, som er fotograferet med samme værdighed som alle andre.

Bauhaus

Arkitekturen fandt også nye veje at gå. Der var behov for nye boliger, og de skød op uden for byerne. En lille film viser boliger for ældre mennesker i Frankfurt. Udstillingen rummer blandt andet et eksempel på det såkaldte Frankfurter-køkken, hvor man har regnet ud, hvor meget plads der er brug for. Otte kvadratmeter har man regnet ud.

“Her handler det om standardisering og rationalisering, hvor vi i udstillingen har sat fokus på Bauhaus og Das Neue Frankfurt. Man ville lave fornuftige sunde bygninger til mange mennesker. Det slår mig, hvor mange ting fra dengang der hører moderniteten til”, fortæller Kirsten Degel.

Der blev skabt en ny skrifttype, ‘Futura’. Der blev lavet piktogrammer, som forklarede komplekse forhold på en simpel måde. Og der blev lavet nyt møbeldesign.

“Vi har valgt at vise møbler af Marcel Breuer fra Bauhaus Dessau, hvor han konsekvent og systematisk har forsket i anvendelsen af stålrør til udformning af møbler. Han fik sit store gennembrud med stålrørmøblerne. Det var ikke noget, den almindelige borger tog til sig. Der manglede lidt hygge. Men dem, der var en del af den kulturelle elite, fik for eksempel Marcel Breuer til at indrette deres boliger”.

Brat afslutning

Det gælder filminstruktøren Fritz Lang. På udstillingen er der fotos fra hans hjem og kontor. Lang har blandt andet instrueret den futuristiske dystopi ‘Metropolis’ fra 1927. Som de fleste andre kunstnere, der er med på udstillingen, forlod han Tyskland i 1933 og fik senere en karriere i Hollywood.

Billederne fra Langs hjem og kontor og de kunstneriske udtryk fra hverdagslivet giver et indtryk af, at der også var meget store skel mellem den kulturelle elite i storbyerne og den brede befolkning i Tyskland i 1920’erne.

Kan nazismen have været en reaktion på løssluppenheden? Nogle mennesker har siddet inde i de berlinske saloner i underlige møbler, de er gået i byen, har skejet ud seksuelt, udvisket grænsen mellem kønnene, og de har været belærende og bedrevidende.

“Det er bagsiden af det frigjorte byliv, arbejderne der kommer ind om morgenen. Folk på landet. Der var også en anden side. Der var en polarisering, og det lykkedes ikke for venstrefløjen at skabe et alternativ.”, siger Kirsten Degel.

Perioden blev en kort opblomstring, som fik en brat afslutning. 🍷

INTROTILBUD

Prøv Flensborg Avis - dagligt mandag til lørdag
plus digital adgang - i tre måneder med 35 % rabat*
og deltag i lodtrækningen om 3 x 250 €**

*Abonnementet stopper automatisk.
Bestilling senest den 28. december 2022.

** Lodtrækningen kan ikke anfægtes
juridisk. Med deltagelsen i lodtrækningen
giver du dit samtykke til, at Flensborg
Avis må offentliggøre dit navn i avisen
samt kontakte dig, hvis du vinder.

Jeg vil gerne bestille Flensborg Avis for 3 måneder med 35% rabat (tilbuddet gælder til 28. 12. 2022)

☐ Komplet (print og digital) til 438,75 kr. ☐ Digitalt til 341,25 kr

Navn: _____

Gade nr.: _____

Postnr, by: _____

Telefon: _____

E-Mail: _____

☐ Jeg vil gerne deltage i lodtrækningen.

Underskrift: _____

Jeg bekræfter, at jeg og min husstand i det seneste halve år ikke har holdt Flensborg Avis.

Tag et billede af den udfyldte kupon og mail det til
abo@fla.de eller send postkortet i en kuvert til
Flensborg Avis, Postfach 2662, 24916 Flensborg

Jeg er indforstået med, at Flensborg Avis kontakter
mig for at orientere mig om services, relevante
oplysninger og tilbud. Denne samtykkeerklæring kan
til enhver tid tilbagekaldes.

- ☐ Kontakt mig pr. mail
☐ Kontakt mig pr. brev
☐ Kontakt mig telefonisk

Underskrift: _____

FLENSBORG AVIS

Nyt fra Vestfronten

ANMELDELSE Den nyeste, tredje filmatisering af Remarques antikrigsroman er fra i år, denne gang i en tysk Netflix-produktion.

Foto: Museum Sønderjylland

Af René Rasmussen,
museumsinspektør ved
Museum Sønderjylland

Hvis der er én bog, der står som indbegrebet af Første Verdenskrig, så er det Erich Maria Remarques antikrigsroman "Intet nyt fra Vestfronten", der udkom i 1929. Skønt bogen er fiktion, blev den internationalt anerkendt som en troværdig skildring af krigsoplevelsen hos den generation af unge mænd, der deltog. Det kan god fiktion nemlig godt.

Bogen blev filmatiseret første gang i 1930 og igen i 1979, begge gange af amerikanske produktionsselskaber. Den nyeste, tredje filmatisering er fra i år, denne gang i en tysk Netflix-produktion.

Bogens (og filmens) hovedperson, Paul Bäumer, bor endnu hjemme hos sine forældre, da han sammen med hele sin gymnasieklasse, opildnet af lærerens patriotiske tirader, melder sig frivilligt. I bogen sker det ret tidligt i krigen, mens det i filmen først sker i 1917. Og mens det endnu i 1914/15 var muligt at begejstre unge mænd, var det en hel del vanskeligere i 1917. Vi er nu på den anden

side af hungervinteren i Tyskland 1916/1917, i et forår præget af strejker og protester. Tidsforskydningen efterlader derfor et fejlagtigt indtryk af en usvækket krigsbegejstring på hjemmefronten tre år inde i krigen.

Bogen følger Bäumer og en håndfuld af hans klassekammerater, først under militæruddannelsen hos den sadistiske underofficer Himmelstoss, og derefter ved fronten, hvor deres romantiske forestillinger om egne heltegerninger konfronteres med krigens grusomme realiteter. I filmen er Himmelstoss og soldateruddannelsen helt skåret fra, muligvis for at formidle det indtryk, at de unge mænd sendes nærmest direkte fra skolebænken til fronten. Det virker følelsesmæssigt meget stærkt på beskueren, men er til gengæld historisk ukorrekt.

Ved fronten tager den ældre, erfarne soldat Stanislaus Katczynsky (kaldet "Kat") de unge soldater under sine vinger. Bogen og filmen skildrer det kammeratskab, der udvikler sig mellem soldaterne, og den forråelse, der sker, efterhånden som de bliver erfarne frontsoldater. Bäumer fremmedgøres fra det civile liv, og der opstår en så uovervindelig kløft mellem fronten og hjemstavnen, at Bäumer føler sig mere hjemme sammen med sine frontkammerater end hos sin egen familie.

Foto: Reiner Bajaj/NETFLIX

En for en dør Bäumer's kammerater under forskellige omstændigheder, og til sidst falder han også selv. Det sker i bogen på en i øvrigt stille dag på Vestfronten henimod slutningen af krigen, hvor der ikke er noget særligt at melde. Netop dette er så vigtig en pointe, at det har givet bogen sin titel: 'Intet nyt fra Vestfronten.'

Mens de to tidligere filmatiseringer fulgte bogen ret nøje, frigør den nye version sig helt fra bogens forlæg. Bortset fra titlen, navnene på en håndfuld hovedpersoner og enkelte genkendelige scener, er der ikke meget tilbage af Remarques mesterværk. Men filmen forsøger at videreformidle bogens væsentligste budskaber på sin egen måde. Det er der i sig selv ikke noget i vejen med, og det ville heller ikke være problematisk, hvis blot det nye værk var godt. Men det er det desværre ikke.

Det skyldes ikke det rent filmtekniske. Det er en æstetisk flot film; kameraføringen er superb, skyttegravene fremstår meget troværdige, og slagscenerne er brutale og blodige. Man er aldrig i tvivl om filmens antikrigsbudskab. I det stykke er den tro mod Remarque. Alligevel overbeviser filmen ikke. Det skyldes først og fremmest, at den overdriber Remarques antikrigspointer, så de flere steder kommer til at fremstå som klichéer eller endog som karikaturer.

Filmen har fået fremragende anmeldelser af filmkyndige anmeldere, mens nogle historikere været mere forbeholdne. Uenigheden skyldes formentlig, at filmfolk og historikere forstår noget helt forskelligt ved 'autenticitet' og 'historisk korrekthed'.

Filmfolk går meget højt op i kostumer, rekvisitter og kulisser. De kasserer gerne timers eller dages optagelser, hvis de opdager, at en medalje er placeret forkert på brystet af en officer. Den slags er historikere som regel ret tolerante over for.

Men når filmskabere har sikret sig historisk korrekte kostumer, rekvisitter og kulisser, så er der dømt fri leg og kunstnerisk frihed inden for de således afstukne rammer. Det er endda tilladt at ændre på faktuelle historiske begivenheder, hvis blot det styrker filmens budskab. Det sidste er historikere til gengæld sjældent tolerante over for. De mener som regel ikke, at det kan være lige meget, om en begivenhed sker i 1914, 1916 eller 1918.

Der er flere eksempler på dette i filmen, men det værste er slutsekvensen. Det er en pointe i både bog og film, at millioner af mænd i Første Verdenskrig døde til ingen verdens nytte i meningsløse slag. Men selv om man skulle synes, at der var rigeligt med faktiske, meningsløse slag i Første Verdenskrig at tage af, så opfinder filmskaberne ikke ➡

I 'Intet Nyt Fra Vestfronten' spiller østrigske Felix Kammerer hovedrollen som soldaten Paul Bäumer.

desto mindre et fiktivt slag, i hvilket Bäumer falder. Og hvad ville vel, set fra en filmskabers synspunkt, være mere meningsløst end at falde i et stormangreb, beordret af en vanvittig general, ganske få minutter inden våbenstilstanden træder i kraft den 11.11.1918 kl. 11:00? Også selvom et sådant angreb aldrig fandt sted i virkeligheden?

Det er formentlig derfor, filmen afsluttes med en helt urealistisk episode: En tysk general, komplet med mensur-ar og deller i nakken, beordrer Bäumers infanteriregiment til et frontalt stormangreb mod de franske stillinger. Da en soldat protesterer, bliver han brutalt trukket ud af geledet, stillet op ad en væg og skudt.

Den slags forekom ganske vist alt for mange gange i slutningen af Anden Verdenskrig.

“

Hvis der var én dag blandt de knap 1.500 dage, krigen varede, da der var “nyt fra vestfronten”, så var det den 11.11.1918!

Men det forekom altså ikke i Første Verdenskrig, og slet ikke på den måde – og da slet ikke på det tidspunkt af krigen. Den 11.11.1918 var revolutionen i Tyskland fuldbyrdet, en ny regering tiltrådt og kejseren abdiceret. Hvis en general havde beordret et regiment til et selvmordsangreb den 11.11.1918 om formiddagen, så ville det have været generalen, der var blevet stillet op af en væg og skudt. Hvis der ligger en kunstnerisk mening bag scenen, må det være at foregribe den næste, endnu mere brutale Anden Verdenskrig. Generalens tirader mod socialdemokraterne, der beskyldes for at have givet den tyske hær et ‘dolkestød i ryggen’, peger desuden fremad mod Adolf Hitler, der flittigt brugte denne ‘dolkestødslegende’ i sin propaganda.

Bäumers regiment angriber uden artil-

leriforberedelse i tætte klynger tværs over ingenmandsland de franske stillinger. Sådan angreb de frivillige tyske studenter ved Langemarck i oktober 1914. Men i 1918 var der ingen, der angreb på den måde. Det urealistiske angreb og den karikerede general synes alene at skulle understøtte den slidte og historisk ukorrekte kliché, at generalerne i Første Verdenskrig intet lærte, men i alle krigens fire år sad på et chateau langt bag fronten og drak rødvin, mens de med åbne øjne sendte deres soldater i den visse død uden anden anledning end forsvar af den nationale ære. Angrebet er nærmest en parafrase over en scene i ‘Ringenes Herre’, hvor den gale marsk af Gondor beordrer sin søn Faramir til et selvmordsangreb mod orkerne i Minas Tirith, i hvilket Faramirs tropper mejes ned, mens marsken fortærer et fad små, saftige tomater på en temmelig uhygiejnisk måde.

At lade Bäumer falde på én af de mest betydningsfulde dage i Første Verdenskrig, nemlig den 11.11.1918, går desuden stik imod symbolikken i filmens titel: ‘Intet nyt fra Vestfronten.’ For hvis der var én dag blandt de knap 1.500 dage, krigen varede, da der var “nyt fra vestfronten”, så var det den 11.11.1918! Det er da – undskyld metaforen – at skyde sig selv i foden.

Sideløbende med historien om Bäumer og hans venner krydsklippes til historien om forhandlingerne om våbenstilstanden. Her er filmens anden protagonist, den demokratiske politiker Matthias Erzberger, en virkelige historisk person. Han blev leder af den delegation, der førte forhandlinger med de allierede om den våbenstilstand, der trådte i kraft den 11.11.1918. kl. 11. Han præsenteres for de ydmygende allierede våbenhvilebetingelser, appellerer forgæves om retfærdighed, men tvinges af både sin samvittighed og af de arrogante og ubøjelige franskmænd til at underskrive.

I de selvsamme minutter, våbenhvilen træder i kraft, dør Bäumer. Han stikkes i ryggen af en fransk bajonet, der går lige durk igennem ham. Hvis der skal være en dybere mening med de scener, så må det næsten være, at det er Frankrig, der dolker det demokratiske Tyskland i ryggen ved sin uforsonlighed i 1918/1919? Altså en alternativ version af dolkestødslegenden?

Det ville have været meget let at understøtte filmens antikrigspointer med virkelige begivenheder i Første Verdenskrig. Der er så rigeligt at tage af. De frit opfundne scener, som tilmed er hentet fra den øverste skuffe med klichéer om Første Verdenskrig, fratager i denne anmelders øjne filmen den autenticitet, den ellers prøver at påberåbe sig. Det er da ærgerligt. 🍷

Håbet er lyseblåt

Af Hanne Sundin
Direktør for
Grænseforeningen

“Himlen er så klar og blå, som var der fred i hele verden nu. Før jeg ved, skal jeg afsted. Og fylde de huller ud. Der er slået”.

Jeg hørte ordene første gang i november til koncert med Lars Malm. Ikke desto mindre er de fra 1914 og skrevet af Kresten Andresen, en dansksindet sønderjyde, udsendt som tysk soldat i Første Verdenskrig. Han skriver brevet, der er blevet til sangen ”Klar Og Blå”, fra kasernen i Flensborg, inden han sendes i krig.

I 2022 har Lars Malm sat musik til Krestens breve, og lokalforeningen i Sønderborg og Sønderborg Slot havde skabt en smuk ramme for musikken. Grænseforeningen har i regi af landsorganisationen

mørkeste stunder – står lysende klart i teksterne. Lysende som den blå himmel i Flensborg.

Og selv om himlen på en vinterdag som i dag ikke altid er helt så blå, så er teksten evigt relevant. Også i dag er krigen ikke lige her, men nær.

Den eftertanke sad jeg med, da jeg kørte bilen hjem fra koncerten i Sønderborg.

Og med eftertanken fulgte taknemmeligheden for den smukke musik, der nu findes i verden.

Og så en lille smule stolthed. For jeg rækker ryggen, når en lokalforening giver rum for, at en kunstner kan skabe et mesterværk. Det var ikke sket ellers! Og jeg bliver stolt over, at sekretariatet i forlængelse af kunst kan skabe undervisning.

Vi kan noget, når vi vil. Og når vi gør det sammen. For ikke blot er Grænseforeningens dagsordener stadig relevante. Det er foreningen også.

Vi er den nationale forening. Den landsdækkende forening. De lokale kræfter.

I øjeblikket rejser jeg rundt og holder møder med alle lokalforeninger, der vil. Jeg kommer for at drøfte, hvad vi kan sammen, og hvad vi i fremtiden skal sammen. Ikke om der er en fremtid, eller om vi er relevante. Men hvordan.

Vi har historien med os, men fremtiden foran os. Vi kan skabe stor kunst, folkeoplysning og undervisning. Vi er lokale, landsdækkende og relevante. Og så står vi sammen under Grænseforeningens rød-hvide logo. Fordi grænselandets historie og samtid er hele Danmarks historie og samtid.

Håbet er lyseblåt. Fremtiden er rød-hvid. 🇩🇰

“
*Og med eftertanken
fulgte taknemmeligheden
for den smukke musik,
der nu findes i verden*

udgivet et undervisningsmateriale, så historie og viden også bliver nærværende for elever. Sammen har vi skabt noget unikt – trist og smukt.

Trist, fordi tabet af menneskeliv også i dag gør ondt. Og smukt, fordi håbet om fred og troen på det gode – selv i Krestens

"Det vigtigste for mig er at være med til at påvirke, at grænseregionen ikke bliver en del af den der snak om land mod by. Vi skal tale grænseregionen op. Det er på ingen måde et udkantsområde", siger Jutta Juhl, der har været medlem af Grænseforeningen siden januar 2020.

“Lidt politisk tæft vil ikke skade foreningen

Tekst og fotos: Alexander Leicht Rygaard

Grænseforeningen bør bidrage mere til at tale grænseregionen op. Det mener Jutta Juhl, der har været medlem af Grænseforeningen siden genforeningsåret 2020.

Hvorfor blev det Grænseforeningen? Ja, det er et godt spørgsmål. Det kunne lige så godt have været “Ældre Sagen”, griner Jutta Juhl og hælder kaffe op.

“Jeg synes, Grænseforeningen arbejder med nogle spændende emner, grænselandet, historie og identitet. Det vil jeg gerne være med til”, uddyber Jutta Juhl, da vi har sat os ved spisebordet i enderækkehuset i Sønder Bjert nær Kolding. Gennem stuens fastkarmsvinduer er der udsigt til de nord-sønderjyske banker, der blot et par kilometer længere sydpå når sit højeste punkt ved Skamlingsbanken.

“Ja, vi er ikke helt i Sønderjylland, men tæt på”.

Foreningsfremtid

65-årige Jutta Juhl er pensioneret skolebibliotekar og folkeskolelærer og har undervist

i dansk, tysk og historie. Hun blev medlem af Grænseforeningen i genforeningsåret 2020 og har siden engageret sig mere og mere i det frivillige arbejde for foreningen. Senest er hun blevet medlem af bestyrelsen for Grænseforeningen Kolding.

“Jeg var lidt overrasket over, at jeg med mine 65 år var klart den yngste. Men folk er meget søde”, siger Jutta Juhl.

Magasinet Grænsen er taget til Sønder Bjert for at høre, hvad Jutta Juhl som nyt medlem i Grænseforeningen mener om foreningens fremtid. Efter genforeningsjubilæet og den medfølgende opmærksomhed står Grænseforeningen ved en skillevej og skal have ny strategi, men hvad bør en sådan strategi indeholde?

“Jeg mener, at Grænseforeningen bør bidrage mere til at tale grænseregionen op. Det dansk-tyske grænseland er et strålende eksempel på, at mangfoldighed og dialog ➡➡

fremmer fredelig sameksistens og modvirker krig og konflikt. Men det skal man blive ved med at værne om”, siger Jutta Juhl.

“Jeg tror ikke, det vil skade foreningen at få mere politisk tæft. Jeg kan godt se for mig, at Grænseforeningen bliver en større katalysator for politiske forandringer i grænselandet, og at der etableres en endnu tættere kontakt til Folketinget, så emner fra grænselandet kommer mere på dagsordenen”.

Som eksempel fremhæver Jutta Juhl de mange tyskere, der i disse dage flytter til Sønderjylland. For betyder det flere medlemmer hos det tyske mindretal i Sønderjylland, bør Grænseforeningen være klar til at støtte udviklingen.

“Hvis udviklingen fortsætter, får vi måske en fremtid med to lige store mindretal på hver sin side af grænsen. Her håber jeg, at Grænseforeningen kan være en katalysator for samarbejde”, siger Jutta Juhl, der også ser for sig, at Grænseforeningen kan gøre mere for det tyske sprogs status i Danmark, uden at det påvirker arbejdet for dansk sprog og kultur.

“Jeg bryder mig ikke om instrumentel snak om mennesker, men det giver bare rigtig meget at kunne tale tysk. Tyskland er vores naboland og rummer så en rig kultur”, siger Jutta Juhl.

Husk de lokale fællesskaber

For Jutta Juhl er det vigtigt at fremhæve de lokale fællesskaber i Grænseforeningen, som hun nu selv har gjort brug af i mere end to år.

“Det er i Grænseforeningens lokalforeninger, at fællesskabet bliver skabt. Ikke hovedforeningen i København. Det skal man huske på, når snakken falder på fremtiden for lokalforeningerne. Begynder man at sammenlægge for mange lokalforeninger, skal folk køre længere, og det ved jeg

ikke, hvor mange der er interesseret i. Jeg valgte også at blive en del af Grænseforeningen, fordi der var en stærk lokalforening i mit nærområde”, siger Jutta Juhl.

Den træbenede tysker

Jutta Juhl er vokset op på en gård syd for Haderslev, der har tilhørt hendes familie i mere end 250 år. Som i mange andre sønderjyske familier er krig en del af Jutta Juhls familiekrønike. Hendes farfar deltog i Første Verdenskrig. Han overlevede krigsstrabadserne og hjembragte ved krigens afslutning sin tyske soldaterkammerat, der havde mistet sit ben i krigen. Den tyske soldaterven fik arbejde på slægtsgården og endte med at gifte sig med naboens datter.

“Jeg husker ham tydeligt fra min opvækst. Han talte tysk og humpede rundt på sit træben. Han fik tysk fjernsyn 10 år før os andre, så ofte sad vi på rad og række hjemme hos ham. Det var hyggeligt. På den måde er jeg jo flasket op med det tyske sprog”, siger Jutta Juhl, der også har mødt medlemmer af det tyske mindretal i sin barndom.

“Der boede en sød familie i nærheden, som vi ofte så, når der var komsammener i forsamlingshuset. Men jeg havde ikke meget med dem at gøre. Børnene gik jo på en anden skole end mig”, siger Jutta Juhl.

Jutta Juhl har ikke samme kendskab til det danske mindretal i Sydslesvig. Hun er ved at læse op på historien og håber, at hun snart kan komme på en tur syd for grænsen med lokalforeningen.

“Jeg mangler de personlige relationer på det punkt. Men jeg ville jo ikke sidde her, hvis ikke jeg mente, at det er vigtigt at støtte det danske mindretal”, siger hun. 🍷

Hvilken vej skal foreningen gå?

Grænseforeningen har eksisteret siden 1920 og har i størstedelen af sin levetid arbejdet for at skaffe gode forhold for det danske mindretal i Sydslesvig. I dag styres de økonomiske tilskud til Sydslesvig af Folketinget og Sydslesvigudvalget, mens Grænseforeningen de seneste knap tyve år har ændret sin opgave til at være af folkeoplysende karakter. Efter genforeningsåret 2020, der bragte stor opmærksomhed med sig, står foreningen nu over nye valg. Hvordan fremtidssikrer vi Grænseforeningen?

DET SKER I LOKALFORENINGERNE

Med mindre andet er nævnt, er arrangementerne gratis og åbne for alle. Se flere arrangementer på www.graenseforeningen.dk.

SYDDANMARK

Fyn

17. januar kl. 19.30. Mødelokalet, Ringe Bibliotek, Centrumpladsen, Ringe. Oplæg ved Hanne Sundin, direktør i Grænseforeningen, der vil præsentere sine tanker om foreningens fremtid. Pris: 30 kr. (inkl. kaffe, te og kage).

Haderslev

17. januar kl. 19.00. Vojens Musik- og Kulturhus, Vestergade 20, Vojens. Sangaften ved efterskolelærer Karen Hanne Munk, der vil lede os gennem en række af Højskolesangbogens sange. Tilmelding senest fire hverdage før til enten 28 31 42 41 eller 21 46 45 07. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe og kage).

10. februar kl. 19.00. Hotel Norden, Storegade 55, Haderslev. Afstemningsfest med festtale ved Jens Andresen, fhv. formand for Grænseforeningen. Efterfølgende kaffebord og underholdning ved Øster Lindet Koret. Tilmelding senest fire hverdage før til enten 28 31 42 41 eller 21 46 45 07. Pris: 100 kr.

Kolding

26. januar kl. 17.30. Partyland, Nørregade 15E, Vamdrup. Spis sammen-aften med underholdning ved Lars Malm, der vil spille nye sange, der er inspireret af sønderjyden og soldaten Kresten Andresens breve og dagbøger fra Første Verdenskrig. Lars Malm er kendt fra popduoen Nordstrøm. Tilmelding senest 19. januar til enten 26 90 95 63 eller 40 32 98 87. Pris: 250 kr. (inkl. mad og 1 x valgfri vand/vin/øl). Arrangeres i samarbejde med Historisk Forening for Vamdrup.

10. februar kl. 19.00. Cuben, Østprøven 1, Christiansfeld. Afstemningsfest med festtale ved Stefan Seidler, medlem af Forbundsdagen i Berlin for SSW. Efterfølgende fællessang, kaffebord og musik ved Slesvigske Musikkorps. Også taler ved Knud Erik Langhoff (K), borgmester i Kolding, og Lars Barfoed, formand for Foreningen Norden. Pris: 75 kr. (billetter kan købes gennem lokalforeningens formanden). Arrangeres i samarbejde med Udvalget til Afholdelse af Nationale Mindesamvær, Kolding Kommune og Foreningen Norden Haderslev-Frøs Herred-Christiansfeld.

Nyborg og Kerteminde

11. januar kl. 19.00. Sct. Laurentii Salen, Langedgade 13, Kerteminde. Sangaften ved Kirsten Holm, der vil synge sange, der har haft betydning i hendes barndom. Der vil også blive sunget fra den nye Højskolesangbog. Arrangeres i samarbejde med Foreningen Norden Kerteminde og Munkebo.

Sønderborg

15. februar kl. 19.00. Knøs Gård, Hørup. Foredraget "Emil Nolde" ved kunsthistoriker Grethe Bay. Der serveres kaffe og kage. Tilmelding til 23 70 90 55 eller sonderborg@graenseforeningen.dk. Pris: Gratis (ikke-medlemmer 50 kr.).

Tønder

24. januar kl. 18.00. Slogsherredshus, Slogsherredsvej 20, Bylderup Bov. Grønlangkålsspisning og underhold ved 'Æ Skrumbøl Tæskværk', der ledes af Bent Brunhøj Jensen. Tilmelding senest 19. januar til 40 36 02 76 eller 21 43 23 90. Pris: 200 kr. (ikke-medlemmer 225 kr.).

10. februar. Der afholdes afstemningsmøder flere steder i kommunen. Se Ugeavisen for mere information, når datoen nærmer sig.

Vejle Vestereg

11. januar kl. 12.00. Engum Præstegård, Engumvej 99, Vejle. Foredraget "Fortællinger om Sønderjylland og Sydslesvig i Engum". Vi begynder

med frokost og slutter med kaffe. Tilmelding senest 6. januar til rykind@bbsyd.dk eller 40 26 54 89. Pris: 25 kr. Arrangeres i samarbejde med Menighedsrådet for Engum Sogn og Engum Lokalhistoriske Forening.

24. januar kl. 16.30. Spinderihallerne's Café, Spinderigade 11 H, Vejle. Foredraget "Sønderjysk søfart og sømandskost ude og hjemme" ved Mette Guldberg, leder af Ribe Byhistoriske Arkiv. Tilmelding senest 15. januar til rykind@bbsyd.dk eller 40 26 54 89. Pris: 50 kr. (spisning 85 kr. ekskl. drikkevarer). Arrangeres i samarbejde med Spinderihallerne's Café og Folkeuniversitet i Vejle.

10. februar kl. 19.00. Balle Forsamlingshus, Ballevej 50, Bredsten. Afstemningsaften med foredrag om Tyskland ved Mirco Reimar-Elster, der har skrevet bogen "Skræk og skønhed – To generationer på rejse i Tyskland" med Ulla Terkelsen. Tilmelding senest 3. februar til rykind@bbsyd.dk eller 40 26 54 89. Pris: 100 kr. Arrangeres i samarbejde med Balle Valgmenighed og Forsamlingshus, Historisk Samfund for Sydøstjylland og Folkeuniversitetet i Vejle.

Aabenraa

19. januar kl. 19.30. Billedsalen, Folkehjem, Haderslevvej 7, Aabenraa. Foredraget "Det danske mindretals selvopfattelse" ved historiker Rejhan Bosnjak, der er forfatter til bogen 'Danskhed under forandring'. Senest den 16. januar til jensovergaard49@gmail.com eller 40 10 81 42 (SMS). Pris: 100 kr. (betales til MobilePay Box 7936BF).

6. februar kl. 14.30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, Bolderslev. Foredraget "Fra Stunde Null over Genforeningen i 1989 til Merkel og Scholz" ved historiker Jørn Buch. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe og kage). Arrangeres i samarbejde med Rebbølcentret og Ældre Sagen Tinglev.

DET SKER I LOKALFORENINGERNE

10. februar kl. 19.00. Kongesalen, Folkehjem, Haderslevvej 7, Aabenraa. Afstemningsfest med festtale ved Lars Erik Bethge, museumsleder for Dannevirke Museum. Efterfølgende fællessang, musikalsk underholdning, kaffe og brødtort. Pris: 250 kr. (billetter købes på place2book.com). Arrangeres i samarbejde med Foreningen Norden, Historisk Samfund for Sønderjylland, Sprogforeningen, Frederiksklubben og Sønderjysk Skoleforening.

MIDTJYLLAND

Randers – Mariagerfjord

22. januar kl. 17.00. Johanneskirken, Vorup Boulevard, Randers. Glant Awten (nytårskur) med sønderjysk grønlangkål og rugbrødstorte. Nytårstale ved Claus Jørn Jensen, lokalforeningskonsulent i Grænseforeningen. Efterfølgende sang og fortælling. Tilmelding senest 12. januar til 61 79 42 22. Pris: 130 kr. (ekskl. drikkevarer).

Ringkøbing og Omegn

12. januar kl. 19.00. Aktivitetshuset Ringkøbing, Holmelunden 10, Ringkøbing. Nytårskur med underholdning ved gruppen 'De Eventyrlystne'. I pausen ønsker vi hinanden godt nytår med champagne og kransekage. Aftenen slutter med kaffe og kage. Tilmelding senest den 6. januar til pmjohannsen@gmail.com eller 29 26 89 43. Pris: 100 kr.

2. februar kl. 19.30. Aktivitetshuset Ringkøbing, Holmelunden 10, Ringkøbing. Foredraget "Berlin – et brændpunkt" ved Christian Friis. Tilmelding senest den 27. januar til pmjohannsen@gmail.com eller 29 26 89 43. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe).

Silkeborg-Hammel

12. januar kl. 18.00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads 5, Silkeborg. Nytårskur med gule ærter, kaffe, te og æblekage. Efterfølgende underholdning ved Ungdomskoret ved Linå og Sejs-Svejbæk Kirker, der ledes af Bo Horsevad. Tilmelding

senest 5. januar til 21 77 91 10 eller grethesvendsen15@gmail.com. Pris: 200 kr. Arrangeres i samarbejde med Foreningen Norden Silkeborg.

26. januar kl. 19.00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads 5, Silkeborg. Foredraget "Flygtningelejren ved Gl. Ry" ved forfatter Anette Jakobsen. Pris: 60 kr. (inkl. kaffe, te og brød).

Skjern, Tarm og Videbækegnen

6. januar kl. 15.00. AktivitetsCenter Skjern, Nygade 48, Skjern. Nytårskur med champagne og kransekage. Efterfølgende fællessang og udstilling af Arne Astrups frimærker fra Genforeningen i 1920. Tilmelding til bo.trelborg@gmail.com eller 51 92 09 00.

14. februar kl. 19.00. Herningvej 3, Ringkøbing. Besøg i Vestjysk Landboforening med guidet tur ved Søren Søndergaard, fhv. planterådgiver. Tilmelding til bo.trelborg@gmail.com eller 51 92 09 00. Pris: 75 kr.

Viborgegnen

7. februar kl. 19.30. Salen, De Frivilliges Hus, Lille Sct. Hans Gade 7, Viborg. Foredraget "Det danske mindretal – arbejde og udfordringer set med SSF's briller" ved Gitte Hougaard-Werner, formand for Sydslesvigsk Forening (SSF).

Aarhus

<https://graenseforeningen.dk/lokalforeninger/graenseforeningen-aarhus>

16. januar kl. 19.30. Ellevang Kirkesal, Jellebakken 42, Risskov. Koncert ved Sønderjysk Pige Kors Koncertkor. Tilmelding senest 12. januar til aarhus@graenseforeningen.dk. Pris: 125 kr. (inkl. trakte-ment).

NORDJYLLAND

Vendsyssel

8. januar kl. 10.00. Vrå Valgmenighedskirke, Vestergade 37, Vrå. Gudstjeneste og nytårskur ved valgmenighedspræst Linda Kristensen Bolet. Efterfølgende frokost og foredrag på Vrå Højskole.

12. februar kl. 12.00. Sognegården, Søndervråvej 11, Vrå. Afstemningsfest med foredraget "Hvorfor skal Danmark være i Sydslesvig hundrede år efter Genforeningen?" ved Kim Andersen, generalkonsul i Flensborg. Pris: 50 kr.

SJÆLLAND

Næstvedegnen

20. januar kl. 18.00. Skt. Mortens Sognegård, Ostenfeldtsvej 18, Næstved. Grønlangkål og musik. Tilmelding senest 5. januar til kurt.muusmann@gmail.com eller 51 25 03 17. Pris: 220 kr.

Ringsted

14. januar kl. 9.00. Ringsted Kulturhus, Søgade 3, Ringsted. Højskole-dag om Sønderjylland og Sydslesvig med fællessang, foredrag, kaffe og sønderjysk grønlangkål og kålpølser. Kontakt mogensklarsen@mail.dk for flere oplysninger. Pris: 250 kr.

16. februar kl. 19.00. Ringsted Kulturhus, Søgade 3, Ringsted. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Pris: 50 kr. (ikke-medlemmer 75 kr.).

Sorø

28. januar kl. 17.00. Stand 36, Arkaden Sorø, Storgade, Sorø. Grænseforeningen Sorø deltager i kyndelmissefejringen. Besøg os ved stand nr. 36.

HOVEDSTADEN

Frederiksborg

7. januar kl. 14.00. Kedelhuset, Fredensvej 12B, Hillerød. Nytårskur med oplæg ved Eckhard Bodenstein, skoleleder på Sankt Petri Skolen i København. Efterfølgende sang fra Højskolesangbogen ved Inger Kragh-Schwartz og Birgit Pedersen på klaveret. Der serveres kaffe, kage, portvin mm.

9. februar kl. 14.30. Kedelhuset, Fredensvej 12B, Hillerød. Foredraget "Marsksten med mere – vandringer ved Vesterhavet" ved forfatter og illustratør Ulla Conrad, der er født i Sydslesvig, men i dag bor på Sjælland. Pris: 30 kr. (inkl. kaffe og kage).

Skal jeres lokalforenings-arrangementer med i magasinet Grænsen?

Send materiale til
cjj@graenseforeningen.dk
Deadline: 9. januar 2023.
Udgivelse: 30. januar 2023.

Vær opmærksom på, at arrangementer, der optræder i kalenderen, kan være afholdt, når du modtager magasinet Grænsen, da distributionen strækker sig over fem dage.

Skal jeres lokalforening have trykt et lokalforenings-program?

Send materiale til
alr@graenseforeningen.dk
Deadline: 1. maj 2023.
Udgivelse: 12. juni 2023.
Husk at bruge arrangement-skabelonen, der kan findes på hjemmesiden.

Grænsforeningen

Peder Skrams Gade 5, 2. sal
1054 København K
info@graenseforeningen.dk
tlf. 33 11 30 63

Protektor: Hans Kongelige
Højhed Prins Joachim

Formand

Peter Skov-Jakobsen
pesj@km.dk

Direktør

Hanne Sundin
hs@graenseforeningen.dk
tlf. 21 28 82 84

Grænsforeningens formål

Det er Grænsforeningens formål at støtte danskheden i grænselandet, særligt syd for grænsen, at udbrede kendskabet til grænselandets forhold samt at bevare og styrke dansk sprog og kultur.

Grænsforeningens vision

Erfaringerne fra det dansk-ty-ske grænseland er en væsentlig inspiration for sproglig og kulturel mangfoldighed i en verden under forandring.

Grænsforeningens værdier

Grænsforeningen er en vigtig folkelig basis for den danske stats støtte til det danske mindretal i Sydslesvig og er uafhængig af partipolitiske interesser.

Grænsforeningen mener og siger:

- Demokrati, ytringsfrihed og ligeværd gælder for alle, også i forholdet til mindretal.
- Forankring i egen kultur er en forudsætning for at have forståelse for andre kulturer.
- Kulturelle mindretal er en vigtig ressource i et demokratisk samfund.
- Dansk sprog og kultur styrkes i mødet med andre sprog og kulturer.

Grænsforeningens bestyrelse

Formand: Peter Skov-Jakobsen, København

1. næstformand: Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

2. næstformand: Else Tornbo, Sønderborg

Region Syddanmark

Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Kirsten Rykind-Eriksen,
Randbøldal
Else Tornbo, Sønderborg

Region Midtjylland

Horst-Werner Knüppel, Skjern
Karen Marie Ravn, Kjellerup

Region Nordjylland

Karsten Nørgaard Simonsen,
Aalborg
Jørgen Bruun Christensen,
Nykøbing Mors

Region Sjælland

Annemarie Brett Jakobsen,
Gadstrup
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden

Jan Uldal Niemann, Helsingør
Erling Rørdam, Hørsholm

Ressourcepersoner

Benedikte Marie Kaalund,
Roskilde
Axel Johnsen, Gråsten
Peter Bruhn Jepsen, Berlin

Grænsforeningen Ungdom

Jonas Kopf, Aarhus
Vera Petersen, Odense

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Sydslesvigiske julemærker er udkommet

Af Alexander Leicht Rygaard

Det sydslesvigiske julemærke er udkommet siden 1949. Årets udgave prydes af en smuk luciabrud samt Helligåndskirken i Flensborg, hvor der er blevet prædikeret på dansk siden 1588.

Siden 1949 har det danske mindretals kulturorganisation, Sydslesvigsk Forening (SSF), udgivet et julemærke efter dansk tradition, og i år er ingen undtagelse. Årets julemærke udkom 12. november i forbindelse med SSF's landsmøde og rummer to motiver:

En klassisk luciabrud tegnet omkring 1945 af én af Vermehren-brødrene, som var læger og med til at grundlægge Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig samme år. Det andet motiv er Helligåndskirken i Flensborg, hvor byens dansksindede borgere har kunnet deltage i gudstjenester på dansk siden 1588. Kirken er tegnet af den kendte tyske kunstner Käte Lassen (1880-1956), der boede det meste af sit liv i Flensborg.

Käte Lassen var som kunstner meget inspireret af dansk og nordisk kunst, og i sin levetid besøgte hun flere gange byer i Danmark for at udvikle sine malerkunst. Det var særligt det køben-

havnske kulturliv, men også Skagen og Skagensmalernes afbildninger af naturomgivelser, der tiltrak Käte Lassen. Det vides ikke, hvornår Käte Lassen har tegnet Helligåndskirken.

Det var oprindeligt lægen Ferdinand Jensen, der kom på idéen med at udsende et årligt sydslesvigsk julemærke, som kunne skabe opmuntring blandt mindretallets medlemmer i de trange år efter Anden Verdenskrig, hvor vareknaphed, boligmangel og flygtningestrømme var en del af hverdagen. Julemærket blev mødt med stor interesse, og i 1969 toppede efterspørgslen med et oplag på knap 1,25 millioner.

I dag trykkes der 64.000 frimærker fordelt på 2000 ark. I Tyskland er der ingen særlig julemærketradition, og julemærket er således en måde for mindretallet at bevare tilknytningen til dansk kultur på.

Julemærkerne kan købes på SSF's hjemmeside. 🇩🇪